

LUKEMISEN JA KIRJOITTAMISEN ALKUOPETUS

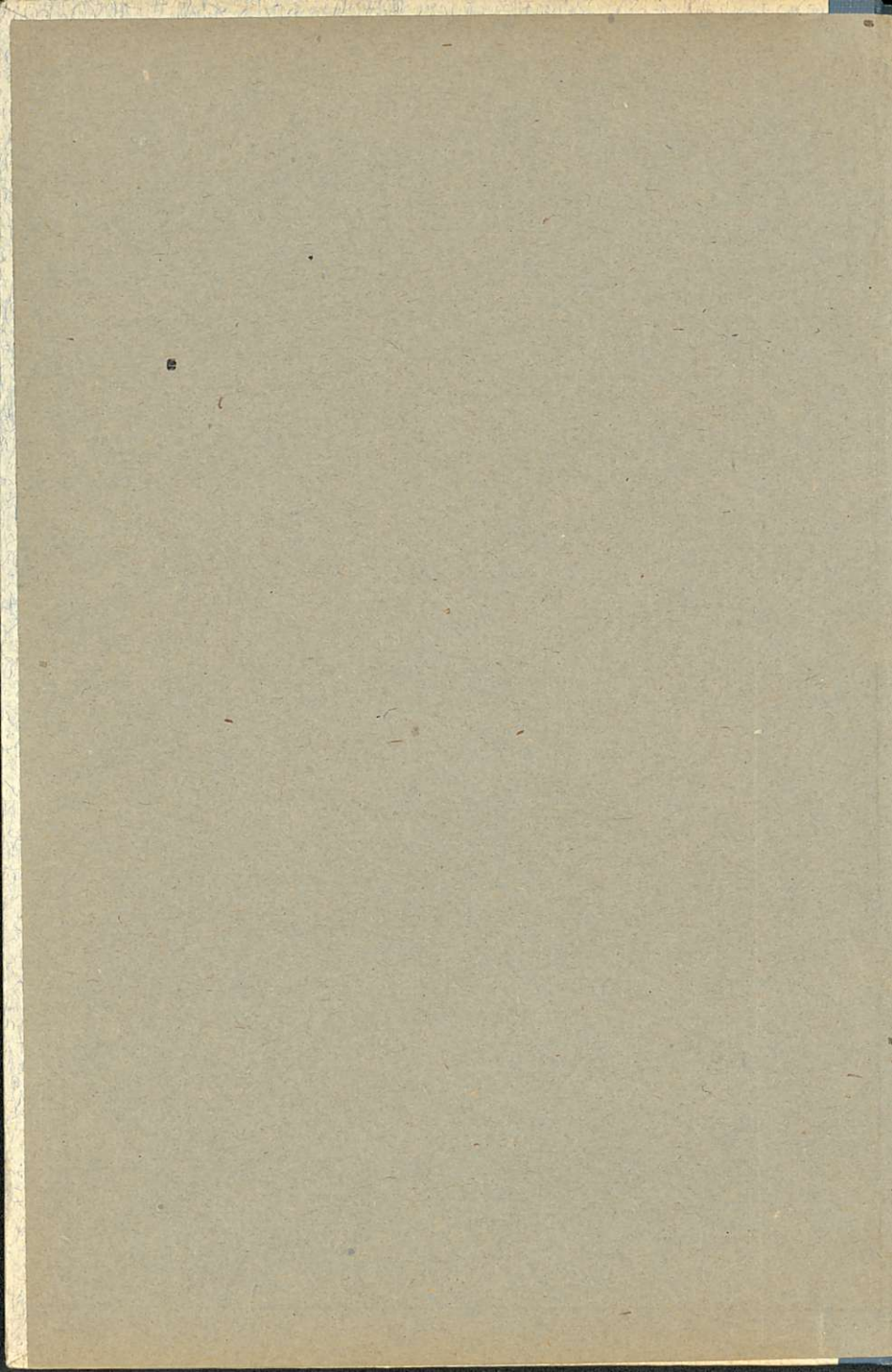
KOTIOPETUSTA VARTEN TOIMITTANUT

ARVID JÄRNEFELT

KUVILLA KAUNISTETTU

HELSINGISSÄ
KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ OTAVA

LUKEMISEN JA KIRJOTTAMISEN ALKUOPETUS

KOTIOPETUSTA VARTEN TOIMITTANUT

ARVID JÄRNEFELT

KUVILLA VARUSTETTU

HELSINGISSÄ
KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ OTAVA

HELSINGISSÄ

FRENCKELLIN KIRJAPAINO-OSAKEYHTIÖ

1905

1.

1. Aseta oppilas istumaan vastapäätäsi pöydän ääreen niin korkealle istuimelle, että leuasta pöytään jää vähintään korttelin väli. Pane hänen eteensä paperi ja anna lyijykynä hänen käteensä, sekä näytä miten kynä on pidettävä peukalon, etusormen ja keskisormen välissä.

2. Käske hänen piirtää pystyviiva |, alkaen yläpäästä. Sano hänelle, että se on *i*. Käske piirtää useampia *i*tä.

3. Leikkele viime sivulla olevat kirjainruutuset erilleen. Aseta ne hänen nähtävikseen pöydälle, isot kirjaimet päällepäin. Sano että nuo kaikki ovat *kirjaimia* ja että niiden joukossa on myöskin äsken piirretty *i*:kirjain. Käske hänen hakea ja ottaa erilleen *i*:kirjaimet. Näytä että ruutusen toisella puolella on *pikku i*, jonka päällä on piste. Käske piirustamaan samallinen *pikku i*, kuin on ruutuksessa.

4. Käske näyttämään isoja ja *pikku i*:tä tuonempana olevasta kehyksestä N:o 1.

5. Lausu sana *aamu* ja kysy kuuleeko hän siinä *i*-ääntä. Lausu sana *Iita* ja tee sama kysymys. Kysele sitten vuorotellen sanoja: *puolukka, itikka, ruusu, ihminen*. Käske hänen itsen keksiä sanoja, jotka alkavat *i*:llä.

Jos hänen on vaikea keksiä semmoisia sanoja, niin auta häntä, esimerkiksi osottamalla ikkunaa, imupaperia, matkimalla itkemistä j. n. e. Mutta jos hän helposti

keksii sanat, niin vaadi keksimään vielä semmoisia sanoja, joiden *keskellä* ja joiden *lopussa* on *i*-ääni.

6. Lopuksi harjotellaan seuraavien perusmerkkien kirjoitusta kahden rivin väliin. Opettaja korjatkoon virheet.

l l l l l l l l i i i i i i i i

Enempää alkoon ensimmäisellä kerralla opetettako. Kirjaa ei anneta oppilaan haltuun ennenkuin *kaikki* kirjaimet ovat opitut.

2.

1. Piirretään kuvio **A** siten, että ensin vedetään vasemmanpuolinen vinoviiva alhaalta ylös, sitten oikeanpuolinen ylhäältä alas, nostamatta välillä kynää. Sen jälkeen vedetään poikkiviiva vasemmalta oikeaan. Sano oppilaalle, että tuo kuvio on *a*:kirjain. Käske piirtämään useampia *a*:ita peräkkäin.

2. Kirjainruutukset otetaan jälleen esille, joiden joukosta oppilas poimikoon kaikki *a*- ja *i*-kirjaimet. Huomauta hänelle, että toisella puolella tätä *isoa a*:ta on *pikku a*.

3. Käske näyttämään kaikki isot ja pikku *a*:t kehyksestä N:o 1.

4. Keksiköön oppilas sanoja, jotka alkavat *a*:lla, joiden lopussa, joiden keskellä on *a*:ääne.

5. Harjotetaan seuraavien perusmerkkien kirjoitusta:

i i i l l l l i i i i i i

3.

1. Piirretään kuvio **O**, alkaen ylhäältä ja lopettaen ylös. Sano oppilaalle, että tämä kuvio on iso *o*-kirjain. Käske piirtämään useampia tällaisia kuvioita.

2. Kirjainruutuksista erotellaan kaikki *a:t*, *i:t* ja *o:t*. Isoa *o*:ta esittävän ruutuksen toisella puolella on pikku *o*.

3. Kehyksestä N:o 1 oppilas näyttäköön kaikki pikku- ja isot *o:t*.

4. Keksiköön oppilas sanoja, joiden alussa, joiden lopussa, joiden keskellä on *o*-äänenne.

5. Huomauta oppilaalle, että sanassa *oi* on kaksi eri äännettä, *o* ja *i*. Tämä selviää hänelle, kun sana äännetään hyvin hitaasti. Jos siis esillä olevista kirjainruutuksista *o* ja *i* asetetaan vierekkäin, *o* edelle ja *i* jälkeen, niin on pantu kokoon sana *oi*. Samoin syntyy *a*:sta ja *i*:stä *ai*. Oppilas itse asetelkoon sanan *ai*, ensin suurilla, sitten pienillä kirjaimilla.

Harjoitellaan seuraavien kirjainten kirjoitusta:

i a o ai ai ai oi oi oi

4.

1. Piirretään kuvio **U**, alkaen vasemmasta päästä. Tämä kuvio on iso *u*-kirjain. Piirretään useampia tällaisia kuvioita.

2. Sekotetuista kirjainruutuksista erotellaan kaikki *a:t*, *i:t*, *o:t* ja *u:t*; ja tarkastetaan erikseen erotusta ison ja pikku *u*:n välillä.

3. Kehyksestä N:o 1 oppilas näyttäköön kaikki pikku ja isot *u:t*.

4. Keksitään sanoja, joiden alussa, joiden lopussa, joiden keskellä on *u*-äänne.

5. Mikä äänne syntyy, jos liitetään yhteen *u* ja *u*? *u* ja *i*? *i* ja *u*? *u* ja *o*? *o* ja *u*? *a* ja *u*?

6. Esillä olevista kirjainruutuksista oppilas asetelkoon yksi erältään tavut: *ui, au, uo, uu, iu, uu*.

7. Mitä koira tekee kehyksessä N:o 1. Se *ui*. Mitä seisoo kehyksessä N:o 1 olevan ensimmäisen kuvan alla?

8. Harjotellaan seuraavien kirjainten ja tavujen kirjoitusta:

u ui ui au uo uu iu uu
Ui

5.

1. Piirretään kuvio **H** siten, että molemmat pystyviivat alotetaan ylhäältä ja poikkiviiva vedetään vasemmalta oikealle. Selitä oppilaalle, että tämä kuvio eli kirjain merkitsee hengähdystä *h*. Oppilas itse ääntäköön tuon hengähdyksen. Koska sitä on vaikea ääntää itseksseen, niin sen nimenä on *hoo*, vaikka se on ainoastaan *h*.

2. Kirjainruutuksista eritellään kirjaimet *a, i, o, u* ja *h*. Tarkastellaan ja koetetaan piirustaa ison *h:n* toisella puolella olevaa pikku *h:tä*. Kehyksestä N:o 1 oppilas näyttäköön kaikki isot ja pikku *h:t*.

3. Huomauta oppilaalle, että jos hän yhdistää äänteet *h'* ja *a*, niin syntyy äänne *ha*. Jos hän taas ääntää ensin *a:n* ja sitten *h'n*, niin syntyy *ah*. Asia selviää oppilaalle pian, jos hän edellisessä tapauksessa käsketään ääntämään *h'* hyvin pitkään ja sitten keskeyttämättä vaihtamaan se *a:han*. Jälkimmäisessä tapauksessa on *a* äännettävä pitkään.

4. Mitkä eri äänteet ovat sanassa *oh*? Kuinka pitäisi siis *oh* pantaman kokoon esillä olevilla kirjainruutuksilla? Kuinka *ah*? *ih*? *uh*? Mitkä äänteet kuuluvat, kun sanotaan: *hu*? *ho*? *ha*? *hi*? Kuinka näitä siis pannaan kokoon?

5. Keksiköön oppilas sanoja, jotka alkavat yhdistetyillä äänteillä: *ha*, *hi*, *ho*, *hu* (haka, harava, hame, hiha, hiili, hilla, home, hovi, housut, huivi, huutaa). Sitten keksiköön sanoja, jotka alkavat yhdistetyillä äänteillä: *ah*, *ih*, *oh*, *uh* (ahnas, ahven, ahkera, ihra, ihminen, ohra, uhka).

6. Selitä oppilaalle kehyksessä N:o 1 oleva toinen kuva ja sano, että tuommoista puutonta paikkaa metsässä sanotaan ahoksi. Käske hänen lukea mitä tuon kuvan alle on painettu.

7. Kehyksestä N:o 1 luetaan kaikki painokirjaimilla painetut tavut ja sanat. Fraktura-kirjaimia ei opeteta erikseen, vaan koettakoon oppilas lukea sanat *arvaamalla*.

8. Esillä olevista kirjainruutuksista pannaan kokoon sanat: *aho*, *iho*, *hiha*, *huhu*.

9. Harjotellaan seuraavien kirjainten, tavujen ja sanain kirjoitusta:

h ah oh uh iho aho hai hu
hu Aho Iho Uuhi.

10. Kehyksestä N:o 1 luetaan kirjoituskirjaimilla painetut tavut ja sanat.

6.

1. Piirretään kuvio **N** alkaen vasemmasta alapäästä ja lopettaen kynää nostamatta oikeaan yläpäähän. Selitä oppilaalle, että tämä kuvio merkitsee *n'*-äännettä, jota helpommin sanotaan *en'näksi*. — Kirjainruutuksista löydetäköön kaikki entiset ynnä tämä uusi kirjain. *Pikku n:n* muoto tarkastellaan ruutusen toiselta puolelta. Kehyksestä N:o 2 näytetään kaikki isot ja pikku *n:t*.

2. Keksiköön oppilas sanoja, jotka alkavat *n:llä*. Käske sanomaan yhteen äänteet *n'* ja *u*, sitten *u* ja *n'*, sitten *n-a*, *n-i*, *n-o*, *a-n*, *i-n*, *o-n*, *n-a-i*, *n-a-u*, *n-o-i*, *n-o-u*, *n-u-o*. Sano, että nämä yhdistetyt äänteet ovat *tavuja*. Käske keksimään sanoja, jotka alkavat tavuilla: *na*, *on*, *nau*, *nu*, *han*, *hon*. Mitkä sanat syntyvät, jos yhdistää tavut: *han* ja *na*, *an* ja *ni*, *ai* ja *no*, pitkä *uu* ja *no*, *han* ja *hi*, *hih* ja *na*, *on* ja *ni*, *nau* ja *ha*, *hi* ja pitkä *oo*?

3. Luetaan mitä kehyksessä N:o 2 olevan kuvan alla seisoo.

4. Kehyksestä N:o 2 luetaan painokirjaimilla painetut sanat ja tavut.

5. Eroitetuista kirjainruutuksista (*a*, *i*, *o*, *u*, *h*, *n*) oppilas pankoon itse kokoon vuorotellen seuraavat sanat niin, että ensimmäinen kirjain on suuri, muut pieniä: *Aino*, *Onni*, *Hanna*, *Uuno*, *Hanhi*, *Hihna*, *Nauha*.

6. Harjotellaan seuraavain kirjainten ja sanain kirjotusta:

*nu ui uni on onni ihan ai-
na. Nauha. Hanhi.*

7. Kehyksestä N:o 2 luetaan kirjoituskirjaimilla painettu kappale.

7.

1. Piirretään kuvio **M**, alkaen vasemmasta alapäästä ja lopettaen kynää nostamatta oikeaan alapäähän. Äänne *m'* ja kirjaimen nimi *em* selitetään.

2. Sekotetuista kirjainruutusista erotellaan entiset kirjaimet *i, a, o, u, h, n*, ynnä uusi kirjain *M*, jonka vastaavaa pientä kirjainta tarkastetaan.

3. Kehyksestä N:o 3 oppilas näyttäköön kaikki isot ja pienet *m:t*.

4. Keksitään *m:llä* alkavia sanoja.

5. Sanotaan yhteen äänteet: *m* ja *a*, *m* ja *o*, *m* ja *u*, *m* ja *i*, sitten: *m-a-n*, *n-o-m*, *m-a-h*, *h-a-m*! keksitään sanoja, jotka alkavat tavuilla: *ma, mu, mon, hom*; mitkä sanat syntyvät, jos yhdistää tavut: *mau* ja *nu*, *mim* ja *mi*, *mam* ja *man*?

6. Kehyksestä N:o 3 luetaan painokirjain-kappaleet.

7. Erotetuista kirjainruutusista pannaan kokoon kehyksessä olevia sanoja (*Muona, Naima, Huomio, Uhma*).

8. Kirjotusharjoitus:

m m m M O Oma mummo

Maunu ui. Naimin mamma.

9. Kehyksestä N:o 3 luetaan kirjotuskappale.

8.

1. Piirretään kuvio **E**, alkaen oikeasta yläpäästä ja lopettaen pieneen keskiviivaan. Kirjaimen nimi selitetään

2. Sekotetuista kirjainruutuksista erotellaan entiset kirjaimet *i, a, o, u, h, m, n*, ynnä uusi kirjain *E*, jonka vastaavaa pientä kirjainta tarkastetaan.

3. Kehyksestä N:o 4 oppilas näyttäköön kaikki isot ja pienet *e:t*.

4. Keksitään *e:llä* alkavia ja loppuvia sanoja, sekä sanoja joissa on pitkä *ee*, erotukseksi lyhyestä, kuten: *ero, Eero, etu, Eetu*.

5. Luetaan painokirjain-kappale kehyksestä N:o 4.

6. Kirjainruutuksista pannaan kokoon sanat: *Eine. Maamme. Heinonen. Ihminen. Uimonen.*

7. Kirjotusharjoitus (useampia kertoja kutakin kirjainta ja sanaa):

*E e e Eine Heinonen. Aami-
ainen. Ihminen.*

8. Luetaan viimeinen kappale kehyksestä N:o 4.

9.

1. Piirretään kuvio **P** (ensin pystyviiva ylhäältä alas, sitten samoin kaari).

2. Tämä kirjain merkitsee äännettä *p'* ja sen nimi on iso *pee*. Keksitään *p*:llä alkavia sanoja.

3. Kirjainruutuksista poimitaan *p*:kirjaimet ja huomautetaan erotus ison ja pikku *p*m välillä.

4. Kehyksestä N:o 5 näytetään isot ja pienet *p*:t.

5. Luetaan kehyksen N:o 5 ensimmäinen ja toinen kappale.

6. Kirjainruutuksista pannaan kokoon sanat: *Piippu. Tippa. Apina. Oppiminen. Peipponen.*

7. Kirjotetaan seuraavat kirjaimet ja sanat (useampia kertoja kutakin):

*P p pp Piippu. Tippa. Apina
na Oppiminen. Peipponen.*

8. Kehyksestä N:o 5 luetaan kolmas kappale.

10.

1. Piirretään kuvio **T** (ensin pystysuora sitten vaakasuora).

2. Tämä kirjain merkitsee *t'*-äännettä ja sen nimi on iso *tee*. Keksitään *t*:llä alkavia sanoja.

3. Kirjainruutuksista poimitaan *t*-kirjaimet ja huomautetaan erotus ison ja pikku *t:n* välillä.

4. Kehyksestä N:o 6 näytetään *t*-kirjaimia, jonka jälkeen luetaan painokirjain-kappaleet.

5. Kirjainruutuksista pannaan kokoon sanat: *Tuoppi. Hattu. Etana. Untamoinen. Matti.*

6. Ennen opitut äänteet *h', m', n', p'*, ja nyt opittu *t'* ovat sellaisia, että niitä on vaikea sanoa ilman apukirjainta: *hoo, en, em, pee, tee*. Kaikkia sellaisia kirjaimia, joita on vaikea lausua ilman apukirjainta, sanotaan *kerakkeiksi*. Muut kirjaimet, kuten *a, e, i, o, u*, ovat *ääntiöitä*.

7. Kirjotusharjoitus (useampia kertoja kutakin):

*Tt Tuoppi Hattu Matti.
Etana. Untamoinen.*

8. Luetaan viimeinen kappale kehyksestä N:o 6.

11.

1. Piirretään kuvio **D** (ensin pystyviiva ylhäältä alas, sitten samoin kaariviiva).

2. Tämä kirjain on sukua *t*-kirjaimelle. Sen äänne on *d'* ja sen nimi on iso *dee*. *D* on pehmeämpi äänteeltään kuin *t*, kuten kuuluu esimerkiksi sanassa *David*, jota suomeksi sanotaan myös kovalla *t*llä: *Taavi*. Kuuleeko oppilas eroa *t:n* ja *d:n* välillä sanoissa mato, madon, lato, ladon, meitä, meidän, Daniel, Taneli? — Jotkut suo-

malaiset eivät ollenkaan osaa sanoa pehmeätä *d:tä*, eivät voi sanoa meidän, vaan jättävät *d:n* pois, *meiän*, tai sanovat *meirän*, *meilän*. *D:tä* äännettäessä täytyy kieli nostaa ylemmäksi suulakea vastaan eikä hampaita vastaan, kuten *t:tä* äännettäessä tehdään.

3. Kirjainruutuksista poimitaan *d*:kirjain ja huomautetaan erotus ison ja pikku *d:n* välillä.

4. Kehyksestä N:o 7 näytetään *d*:kirjaimia.

5. Luetaan kehyksen N:o 7 ensimmäiset kappaleet.

6. Kirjotusharjoitus:

*d D Dante. Taidan tuoda
Eeditin uuden paidan.*

7. Kehyksestä N:o 7 luetaan toinen kappale.

12.

1. Piirretään kuvio **L**, alottaen ylhäältä; äänne ja nimi selitetään. Kirjain poimitaan kirjainruutuksista, sekä huomautetaan pikku *ln* muoto. Kehyksestä N:o 8 näytetään isoja ja pikku *liä*.

2. Onko *l* ääntiö vai kerake? *L* on *kerake*, koska se helpommin äännetään toisen kirjaimen *keralla*. *L* äännetään *en* keralla. — Onko *D* ääntiö vai kerake? — *M?* — *N?* — *O?* — *P?* — *U?* — *T?* — *I?* — *A?* — *H?* — *E?*

3. Kuinka merkitään *pitkää* ääntiötä, esimerkiksi pitkää *u:tä* sanassa *uuni*? Vastaus: kahdella *uu*:lla. Sana

uni kirjoitetaan yhdellä *u*lla, mutta *uuni* kahdella. Pitkää ääntiötä merkitään siis kahdella samallaisella kirjaimella.

4. Huomaako oppilas erotusta *ala* ja *alla* sanojen ääntämisessä? Ero on siinä, että sanassa *ala* äännetään *l* lyhyesti, mutta sanassa *alla* ottaa *l* paljon pitemmän ajan. Pitkä *l* sanassa *alla* on kirjoitettava kahdella *ll*ä. Samoin kaikki muut kerakkeet, jos ovat pitkästi äännettävät, kirjoitetaan kahdella samallaisella kerakkeella. Huomaa siis erotus *palo* ja *pallo* sanojen välillä, *mato* ja *matto*, — *tapa* ja *tappaa*, — *Panu* ja *pannu*, — *pentu* ja *Pentti*.

5. Kehyksestä N:o 8 luetaan ensimmäinen kappale, jonka ohella huomautettakoon pitkien ääntiöiden ja kerakkeiden merkitsemisestä kahdella kirjaimella.

6. Kirjainruutuksista pannaan kokoon seuraavat sanat, jolloin niinkään huomio on erityisesti käännettävä pitkien ja lyhyiden äänteiden merkitsemiseen: *Lampi*, *Lamppu*, *Malta*, *Maltti*, *Alta*, *Aalto*.

7. Kirjotusharjoitus on tästä lähin jaettava kahteen osaan: käsiala-harjoitukseen ja kirjoitukseen sanelun mukaan. Ennen kirjoitusta on lyhyt lepoaika pidettävä. Käsialan harjoittamista varten kirjoitetaan rivi kutakin alempana olevista kirjaimista ja sanoista:

*U Laihia. Alitalo. Ilmo-
la. Otalampi. Palomaa. Leh-
tiniemi.*

8. Kirjotetaan, sanelun mukaan, yksi erältään kahden rivin väliin sanat: *Lampi. Lamppu. Alta. Aalto. Malta. Maltti. Mattila. Lapualla.*

9. Kehyksestä N:o 8 luetaan toinen kappale.

13.

1. Piirretään kuvio **K**. Äänne ja nimi selitetään. Kirjain poimitaan ruutusista ja pannaan muistiin pikku *k:n* muoto. Kehyksestä N:o 9 näytetään isoja ja pikku *k:ita*.

2. Onko *k*-kirjain ääntiö vai kerake? Minkä ääntiön keralla *k'*-äänne äännetään?

3. Kuinka merkitään pitkää *k'*-äännettä? Vastaus: kahdella *k:lla*. Onko seuraavissa sanoissa pitkä vai lyhyt *k'*-äänne: *laki, lakki, pako, pakko, takoo, takki, lankeaa, laukkaa, kaiku, kaikki?*

4. Luetaan kehyksestä N:o 9 ensimmäinen kappale, jolloin oppilaalle on huomautettava, että tavu voi alkaa ainoastaan joko ääntiöllä tai *yhdellä* kerakkeella, mutta ei kahdella kerakkeella. Kappaleen sanat ovat jaetut tavuihin pienillä yhdysviivoilla. Oppilas itse tarkastakoon pitääkö ylläoleva sääntö paikkansa.

5. Kirjainruutusista pannaan kokoon yksi erältään seuraavat sanat: *Kaukalo, Kuokka, Tanko, Pankko, Kinkku, Tinkii.*

6. Noin neljänneksen tunnin väliaika.

7. Käsiala-harjoitus (rivi kutakin kirjainta ja sanaa).

*k kk Kukkila Kalikko Mik-
kola Ukuniemi Kajriainen*

8. Sanelun mukaan kirjoitetaan kahden rivin väliin:
Kaukalo. Kuokka. Tanko. Pankko. Kinkku. Tinkii.
Kuopion kaupunki.

9. Luetaan kekyksestä N:o 9 toinen kappale.

14.

1. Piirretään kuvio **G**. Kirjaimen äänne ja nimi selitetään. Kirjain poimitaan ruutusista, pienen *g:n* muoto tarkastetaan. Kehyksestä N:o 10 näytetään isoja ja pikku *g*itä.

2. *G*:kirjainta useat suomalaiset eivät voi lausua sanan alussa, esimerkiksi: *Glad, Galilea, Giideon, Gummi*. Kirjainta käytetään suomenkielessä ainoastaan sanan keskellä ja sielläkin ainoastaan *n*:kirjaimen jälkeen, esimerkiksi: *hongan, langan, tangon, kangen*. *K* muuttuu välistä *n:n* jälkeen *g*:ksi — *honka: hongan*. Iso *G* tulee siis kysymykseen ainoastaan vieraskielisissä sanoissa ja nimissä. *G* äännetään syvemmältä kurkusta kuin *k*.

3. Luetaan kappale kehyksestä N:o 10.

4. Väliaika.

5. Käsiala-harjoitus (rivi kutakin kirjainta ja sanaa):

*g gg G Galilea. Agathon. Ing-
 man. Ongella. Englanti.*

6. Kirjainruutusista kootaan sanat: *hongan, langan, tangon, kangen*.

7. Sanelun mukaan kirjoitetaan: *Maaningan kunta.*
— *Iida on ongella.* — *Alangon talo.*

8. Ennen luetuissa kehyksissä olevien kirjoitus-kappaleiden sanoja jaetaan jollakin terävällä puikolla tavuihin, edellisellä kerralla opitun säännön mukaan: että kukin tavu saa alkaa joko ääntiöllä taikka ainoastaan yhdellä kerakkeella.

15.

1. Piirretään kuvio **J**. Äänne ja nimi selitetään, pienen *j:n* muoto tarkastellaan ruutusista.

2. *J* on kerake, joka lausutaan *i*-ääntiön keralla. *I* on ääntiö, *j* on kerake. Niinpä esimerkiksi *i* ja *u* luetaan yhteen *iu*; mutta miten on luettava yhteen *j* ja *u*? Miten kuuluu yhteen luettuna *a-i-o*, ja miten *a-j-o*? — Keksitään sanoja, jotka alkavat *j* kerakkeella. — Miten kuuluisi sana *juna*, jos joku kirjottaisi sen väärin, alkaen *i*-llä? Miten kuuluisi sana *paja*, jos se kirjoitettaisiin väärin *i*-llä?

3. Luetaan ensimmäinen kappale kehyksestä N:o 11.

4. Kirjainruutusista pannaan kokoon sanat: *Jauhoja. Jouhia. Ojia. Ajoja. Lohia. Kettuja. Pajuja.*

5. Väliaika.

6. Käsiala-harjoitus (rivi kutakin sanaa):

*j ij J Janakkala. Kajaani. Nuoli-
joki. Muijala. Toijala.*

7. Sanelun mukaan kirjutetaan: Joulu joutuu — kuukauden kuluttua. — Kuka oli — Joukahainen. — Joudatteko — ajelemaan. — Hangon kaupunkiin — on tuotu — paljon jauhoja — iltajunalla.

8. Kehyksestä N:o 11 luetaan toinen kappale ja erotellaan sanat puikon avulla tavuihin.

16.

1. Piirretään kuvio **R**. Äänne ja nimi selitetään. Pienen *r:n* muoto opitaan kirjainruutuksista.

2. Luetaan ensimmäinen kappale kehyksestä N:o 12.

3. Kirjainruutuksista pannaan kokoon sanat: *Rajariita, Karpalomarja, Hernerokka, Norjanmaa*.

4. Väliaika.

5. Käsiala-harjoitus (kirjutetaan rivi kutakin sanaa):

rrrrrr R Rajariita Karpalomarja Hernerokka Norjanmaa

6. Sanelun mukaan kirjutetaan: *Rotta on — pieni pahanen — karhun rinnalla. — Tiikerin — kotimaa on — India. — Jalopeuran — karjunta — on ankara. — Karhu taittoi — kuuden tuuman — rangon. — Henrik Granlund. — Georg Lindgren. — Dagmar Ingman.*

7. Kehyksestä N:o 12 luetaan toinen kappale ja jaetaan tavuihin.

17.

1. Piirretään kuvio **S**; äänne ja nimi selitetään; pikku *s* tutkitaan kirjainruutuksista.

2. Luetaan ensimmäinen, toinen ja kolmas kappale kehyksestä N:o 13.

3. Kirjainruutuksista pannaan kokoon sanat: *Suistamo, Suomussalmi, Karstula, Nastola, Ruotsi, Saksa, Tanska.*

4. Käsiala-harjoitus (rivi kutakin):

*S s ss Suomussalmi. Karstula. Nas-
tola. Ruotsi. Saksa. Tanska.*

5. Väliaika.

6. Luetaan neljäs kappale kehyksestä N:o 13, sekä jaetaan sanat tavuihin.

7. Sanelun mukaan kirjoitetaan seuraavat sananlaskut: *Itselleen porsas kiusaa tekee, kun purtilonsa kaataa. — Oma maa mansikka, muu maa mustikka. — Se toista uunista etsii, joka itse uunissa asuu.*

18.

1. Piirretään kuvio **V**; äänne ja nimi selitetään; pikku *v* tutkitaan kirjainruutuksista.

2. Luetaan ensimmäinen kappale kehyksestä N:o 14.

3. Kirjainruutuksista pannaan kokoon sanat: *Valamo. Alavus. Majava. Oravainen. Pilvenveikko. Ulvila. Vuoksen-
niska.*

4. Käsiala-harjoitus (rivi kutakin):

*Vvv Valamo. Aluruus. Oravainen.
Pilverveikko. Ulvila. Vuoksenniska.*

5. Väliaika.

6. Luetaan toinen kappale kehyksestä N:o 14 ja jaetaan sen sanat tavuihin.

7. Kirjotetaan sama kappale tai osa siitä sanelun mukaan (korkeintaan pari sanaa kerrallaan) sekä seuraavat sananlaskut kokonaisuudessaan: *Vahingosta viisaaksi tulee.* — *Vesille venehen mieli.* — *Vaiti oleva kaikki voittaa.*

19.

1. Piirretään kuvio **Y**; äänne ja nimi selitetään. pikku *y* tutkitaan kirjainruutuksista.

2. Luetaan ensimmäinen kappale kehyksestä N:o 15;

3. Kirjainruutuksista pannaan kokoon sanat: *Ylistaro. Lyhdeniemi. Myllykoski. Kymnlaakso. Hyrynsalmi.*

4. Käsiala-harjoitus (rivi kutakin):

*Yyyy Ylistaro. Lyhdeniemi. Mylly-
koski. Kymnlaakso. Hyrynsalmi.*

5. Väliaika.

6. Luetaan toinen kappale kehyksestä N:o 15 ja jaetaan sen sanat tavuihin.

7. Sama kappale tai osa siitä kirjoitetaan sanelun mukaan (korkeintaan pari sanaa kerrallaan) ja seuraavat sananlaskut (kokonaisuudessaan): *Yksi suu, kaksi korvaa.* — *Yksi synti varkahalla, yksitoista luulijalla.* — *Parempi pyy pivossa kuin kaksi oksalla.*

20.

1. Jos *a-* ja *o-*kirjaimiin pannaan pilkut päälle, niin syntyy *ä* ja *ö*, jotka ovat viimeiset kirjaimet aapistossa. Mimmoinen on siis iso *Ä*:n kuva painettuna ja kirjoitettuna? Mimmoinen on iso *Ö*? Mimmaiset pikku *ä*:t ja *ö*:t kirjoitettuina?

2. Kirjainruutuksista pannaan kokoon sanat: *Ätsäri. Jyväskylä. Östermyra. Rymättylä. Röykkä. Hyvinkää.*

3. Luetaan ensimmäinen kappale kehyksestä N:o 16.

4. Käsiala-harjoitus (rivi kutakin):

Ä Ö ä ö Ätsäri. Jyväskylä. Östermyra. Röykkä. Hyvinkää.

5. Väliaika.

6. Luetaan toinen kappale kehyksestä N:o 16 ja jaetaan sen sanat tavuihin.

7. Sama kappale kirjoitetaan sanelun mukaan, ja seuraavat sananlaskut (kokonaisuudessaan sanottuina): *Älä ennen hyppää kuin oja tulee.* — *Öisin yököet lentelevät, päivin piilossa pysyvät.* — *Kyllä susi syitä löytää, kun lampaan lihaa mieli tekee.*

21.

Opetusta jatketaan siten, että seuraavista lukuharjoitus-kappaleista luetaan muutamia kerrallaan. Tällöin on pantava huomio erotusmerkkeihin (pisteihin, pilkkuihin, puolipisteihin, kaksoispisteihin) huuto-, kysymys-, kertomamerkkeihin, mikäli ne kappaleissa esiintyvät. —

Kirjotusharjoituksia jatketaan etupäässä sanelun mukaan ja ovat jo luetut kappaleet siihen käytettävät. Käsiala-harjoituksia jatketaan, jos näyttäytyy tarpeelliseksi, olemassa olevien harjoitusvihkojen avulla.

Alempana olevien vieraskielisten kirjainten kirjoitusta on harjoiteltava yksi kerrallaan, käsiala-harjoituksena, esimerkiksi seuraavalla tavalla:

B b B Budda. Biblia. Babylon.

C c C Cicero. Cecilia. Catilina.

F f F Fredrik. Fritiof. Fröding.

Q q Qvanten. Ahlqvist. Qvintus.

X x Xerxes. Xantippa. Axel.

Z z Zebaoth. Zacharias. Nazareth.

A a Abo. Aminne. Ake Stålberg.

Myös ovat kaikki kirjaimet vähitellen opittavat ulkoa tavallisessa aakkosellisessa järjestyksessä.

A B C D E F G

H I J K L M N

O P Q R S T U

V X Y Z Å Ä Ö

a b c d e f g h i j k l m n

o p q r s t u v x y z å ä ö

Ɑ Ɱ Ɐ Ɒ ⱱ Ⱳ ⱳ ⱴ Ⱶ

ⱶ ⱷ ⱸ ⱹ ⱺ ⱻ ⱼ ⱽ Ȿ

Ɀ ⱽ Ȿ Ɀ ⱽ Ȿ Ɀ ⱽ Ȿ

a b c d e f g h i j k l m n o

p q r s t u v x y z å ä ö

A B C D E F G
H I J K L M N
O P Q R S T U
V X Y Z A Ä Ö
a b c d e f g h i i k l m n o
p q r s t u v x y x ä ü ö

Numerot

ovat opittavat käsiala-harjoituksen ohella

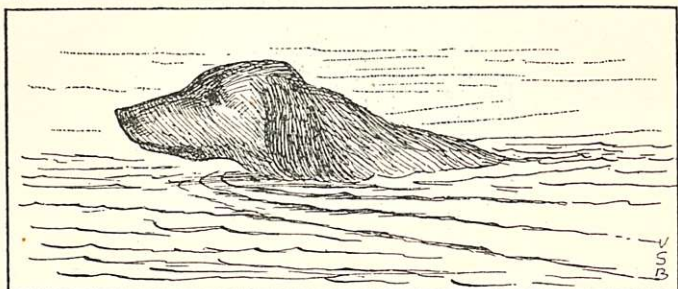
1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12,
13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 30,
40, 50, 60, 70, 80, 90, 100.

Välimerkit:

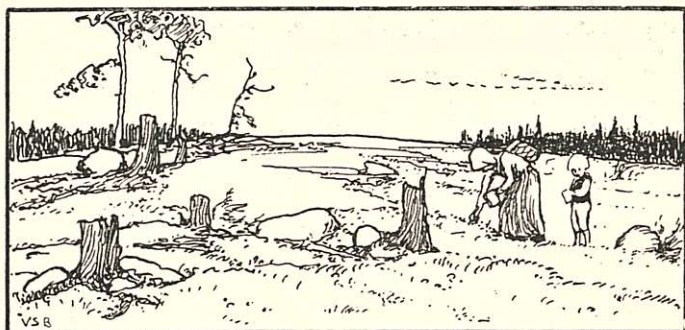
, pilkku. ; puolipiste. : kaksoispiste. . piste. ! huutomerkki.
 ? kysymysmerkki. - yhdistysmerkki. „—“ kertoma-
 merkki. — ajatusviiva.

Kehys N:o 1.

Ui. Ui.

A-ho. U-ho.

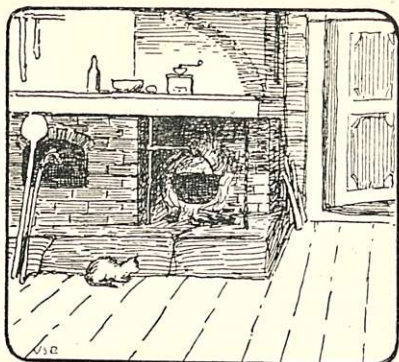
Ai. Oi. Ui. Hai. Hoi. Hui, hau, hou,
huo. Ah. Oh. Uh. Aho. Iho.

Uho. Ui. Ohi, hihä, huhu, Hauho.

ai, oi, ui, hai, hoi, hui, hau, hou, huo.

Ah. Oh. Uh. Aho. Iho. Uho.

Ohi. Hihä. Huhu. Hauho.

Uu-ni. Uu-ni.

Na-, ni-, no-, nu-, An-, in-, Hon-, hun-,
 Nai-, nau-, noi-, nou-, nuo-, hau-, hou-,
 huo-, An-ni, Han-na, Ai-no, On-ni,
 Uu-no, Han-hi.

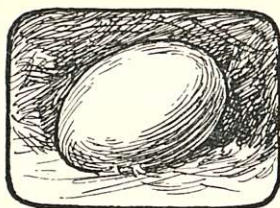
Uu=ni, hih=na, nau=ha, in=ho.

Han-hi ui. Uu-no hi-oo. An-ni in-hoo
 nu-haa. On-han An-nin u-ni? An-nun
 nau-ha on niin huo-no. An-na Uu-non
 hih-na. Han-na hoi! Han-hi ui
 Ai-non o-hi.

Han=nan on i=han ai=na noin huo=no on=ni.

*Hanhi ui. Anna Uunon hihna. Nauha
 on huono. Shan aina huono onni. Shana uni.*

Mu-na. Mu-na.

Mau- miu- mou- mun- num- him-
ham- hum- hom-

Muo-na. Ai-mo. I-mi. O-ma. Nai-ma.
Huo-mi-o.

Uu=ma. Maa. Ma=ha.

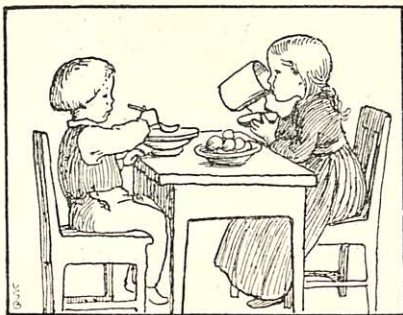

Mam-man o-ma Mim-mi ui-nuu. Mim-
min on nu-ha. Mum-mo hom-maa.
Num-mi hu-mi-noi.

On mai=ni=on i=ha=na aa=nu.
Ui=maan, Mau=nu!

---

*Oma mummo, mun on uni. Mihin
mammen Maunu ui?*

Ei-ne. Ei-ne.

E-nom-me ni-mi on Mau-nu Man-ni-nen. Mau-nu e-non on huo-men-na me-no Ha-mi-naan. Mim-moi-nen on e-non Au-ne? Mai-ni-o ih-mi-nen. Man-ni-nen on mo-nen muun mie-hen ni-mi.

Mi-hin Ei=no me=ni? Ei mum=mo huo=maa? Ei=non hom=mia. Ei=no me=ni noi-hin hei=niin o=me=ni=a ah=mi=maan. Ei=no hoi!

Maamme on ihmien ihana maa. Enom-me ei mene huomenna Haminaan, eno menea muuante. Onhan nuo Emmen omia omenia?

Peip-po. Peip=po.

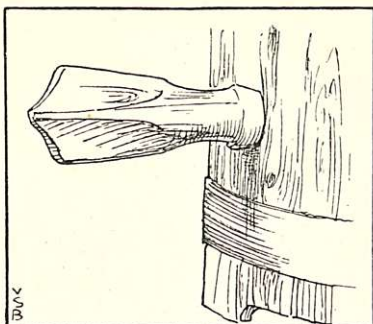
Pieni Moppe.

E-non Mop-pe ni-mi-nen a-pi-na op-pi pa-haan,
 pa-ni Mim-min pie-nen ha-meen puu-hun, poi-mi
 huo-paa pa-pan piip-puun, nop-pi nap-pia a-no-pin
 o-me-na-me-huun. A-nop-pi pau-haa:] Ha-ep-pa e-non
 pamp-pu, niin Mop-pe op-pii! Ei a-pu-a,] Mop-pe
 peu-haa ai-na pa-hem-min. Mop-pe pa-ha?

Pei=pon mu=na on pie=nen pie=ni. Am=pi=ai=nen on
 pie=nem=pi pei=pon mu=naa, mu=na pie=nem=pi peip=poa,
 peip=po pie=nem=pi pu=pu=a, pu=pu pie=nem=pi he=po=a.

---

*Pieni Naimi pani napin mummon ha-
 meen poimuun. Onhan paha ahmia mahaan
 happamia amenia?*

Tap-pi. Tap-pi.

An-tin puu-hia.

Muu-ta-mia o-me-nia pu-too maa-han ai-tan taa. Pie-ni Ant-ti me-nee o-hi, huo-maa o-me-nat, nou-taa tuo-pin, tah-too pi-an poi-mia ne, et-tei muut o-ta. Mut-ta tuop-pi on pie-ni, ei ne me-ne tuop-piin. Ant-ti miet-tii: „Tai-taa mah-tu-a pa-taan“. Me-nee tu-paan pa-taa nou-ta-maan.

Taat-to pi-noo pui-ta pi-ha-ton eteen.

— „Mi-hin Ant-ti pa-taa tuo-pi? — pu-huu taat-to.

— „Ha-en o-me-ni-a“, — huu-taa Ant-ti, men-nen pa-toi-neen.

Mut-ta pa-ta pai-naa. Muut eh-tii en-nen. Pent-ti poi-mii o-me-nat, Toi-ni ot-taa tuo-pin.

Huo=men=aa=mu=na te me=net=te tut=tuun puo=tiin ha=pan=ta mai=to=a nou=ta=maan.

Tuomi on muita puita tuuheampi, haapa on muita pitempi, mutta tammipuu painaa enin.

Ehtoo pimence. Pentin on meneminen tu-paan. Minun on paneminen puita uuniin.

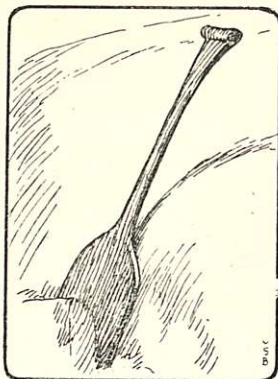
Pie-ni Ma-da.

Ii-da pa-nee Ee-di-tin maa-ta, mut-ta an-taa mi-nun hoi-taa Aa-daa. Ee-di-tin toi-nen ni-mi on Man-ta tai A-man-da. Ee-dit on pie-nem-pi- Aa-daa. Hoi-dan en-nem-min Aa-daa. Huuh-don aa-muin pie-nen Aa-dan ham-pai-ta. Ham-pai-den huuh-to-mi-nen aut-taa nii-den puh-taa-na pi-to-a. — Tuo-noin pu-do-tin uu-den pai-dan-na-pin ai-dan taa. Ha-in tuo-ta uut-ta nap-pi-a muu-ta-man mi-nu-tin. U-noh-din Aa-dan hoi-don. Aa-da-pa ei o-dot-ta-nut mi-nu-a. Me-ni i-han huo-maa-mat-ta-ni ai-tan o-hi pi-ha-ton pa-dan e-teen.

On-ni et-tei Ma-da pu-don-nut pa-taan. Eh-din a=puun en=nen.

Dante on mainion miehen nimi, Adam on mainiomman. Tahdon oppia dammia tai dominoa, mutta en taida oppia. Eeditin toinen nimi on Amanda.

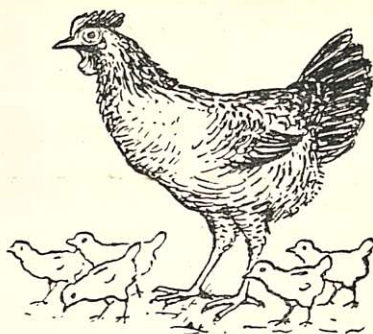
La-pi-o. La-pi-o.

Lau-an-tai-na.

Lun-ta tu-lee, tuu-li pu-hal-te-lee. Il-ta pi-me-nee. O-lem-me tul-leet tu-paan. Ant-ti tu-lee tal-lin puo-lel-ta, lai-tet-tu-aan Pol-len e-teen a-pet-ta. E-no pu-hut-te-lee Ant-ti-a: On-han Ant-ti pan-nut loi-men Pol-lel-le et-tei pa-lel-lu? — O-len. — Mii-na tu-lee leh-mi-en luo-ta, tuo-den mai-to-a. — On lau-an-tai-eh-too. Lamp-pu pan-naan pa-la-maan. Pui-ta tuo-daan lei-po-ma-uu-niin. Mum-mo lait-taa meil-le mai-to-hut-tu-a. Lee-na lei-poo. Tu-len loi-mu lei-mu-aa. E-no lu-et-taa Lal-le-a. Lal-len lu-et-tu-a e-no a-lot-taa muu-ta-man tu-tun lau-lun.

Lau-set-tua, i-loit-tu-a, nau-ti-taan il-lal-li-nen. Niin lop-puu hu-pai-nen lau-an-tai-il-ta.

Lallen on oppiminen latinaa. Tuo taito ei ole helppoa. Me emme lue latinaa. Minun mielialaani on luonnontiede, muiden oppilaiden on maantiede. Molempia luetaan maanantaina. Lauantaina on laulua, maanantaina ompelua.

Ka-na. Na-na.

Hau-ki ka-lain ku-nin-kaa-na.

Ko-koon-tui-pa mui-noin kaik-ki pie-net ka-lat tuu-mi-maan kei-no-a kuin-ka o-li oi-ke-ut-ta hank-ki-mi-nen kau-heil-ta pe-to-ka-loil-ta. Hau-ki, kuun-nel-tu-aan pien-ten ka-lain pa-ki-na-ta, pi-ti heil-le ka-hi-li-kon ta-kaa ko-me-an pu-heen: „O-len kuul-lut, et-tei ku-ha an-na teil-le het-ken le-po-a. Tie-too-ni on tul-lut, et-tei tuo pe-to-mai-nen ka-la nou-da-ta la-ki-a, ei oi-ke-ut-ta. An-ta-kaa-pa ko-men-to mi-nul-le. Tah-don ko-ko ka-la-kun-nal-le taa-ta oi-ke-ut-ta. Lo-pe-tan kai-ken kau-he-u-den, kun-han mi-nu-a ku-nin-kaa-nan-ne kun-ni-oi-tat-te. Tot-te-le-mat-to-mat nie-len ki-taa-ni la-in mu-kaan“.

Niin pu-hui hau-ki.

I-loi-ten an-ta-u-tui ko-ko ka-la-kun-ta hau-en hal-lin-toon.

Ei ol=leet pie=net ka=lat kau=an=kaan ai=kaa tuon hal=lin=non al=la, en=nen=kuin huo=mat=tiin hau=en niel=leen ku=nin=kaa=na e=nem=vin kuin en=nen mui=noin ku=han kump=pa=li=na. Mut=ta ku=nin=kuut=ta ei hau=el=ta ol=lut=kaan niin help=po ot=taa kuin o=li an=taa.

Kukko.

Kukko on koko kanalauman hattia. Kanain on tahtomattaankin totteleminen kukkoa. Ei kukko tee heille milloinkaan pahaa. Huomattuaan madon tai toukan on kukon tupana huutaa kanat kokoon, antaen madon heille. Kukko ilmoittaa kanoille, kun haukka liikkuu kanapihan kohdalla, tai kun kettu uhkaa kananpoikia. Mutta onpa kukko aika paha kementamaankin: kun kukkoa nukuttaa, on kanainkin nukkuminen; kun kukko kolmen aikaan aamulla kikkahtaa, niin kanat kohta lentelee kaakattaen nukkumapaikoiltaan maahan.

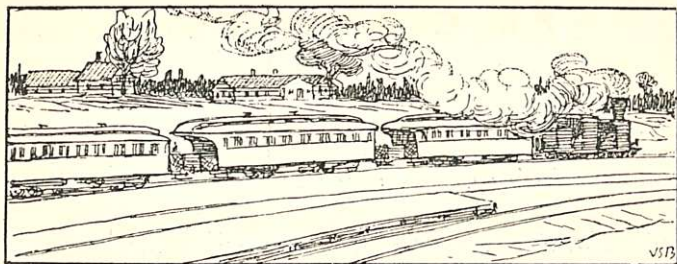
E-no Gii-de-o-nin luo-na.

O-li tui-ma pak-ka-nen, kun lau-an-tai-il-ta-na tu-lim-me Lu-han-gon maa-ti-lal-le mum-mon lan-gon, e-no Gii-deo-nin luo. Pik-ku Ag-da, Dag-gi, Gun-ni oli mu-ka-na. Eh-dim-me ka-ton al-le, en-nen-kuin ko-ko-naan pa-lel-lut-tiin. Al-koi kau-he-a tuu-li. Kun muu-ta-man tun-nin ku-lut-tu-a olim-me pan-neet maa-ta, kuu-lui ul-ko-a tuu-len u-li-naa. Mut-ta me nau-tim-me up-pou-nei-na e-non peh-mei-den peit-tei-den al-le.

Aa-mul-la o-li pa-ha il-ma laan-nut. Tuu-li o-li kaa-ta-nut ko-me-an hon-gan maan-tien poik-ki. Hon-ka o-li tuo-nut mu-ka-naan lan-ka-tol-pan, kat-ko-en lan-gat. Lu-men tu-lo kuu-lui ol-leen kau-he-a. Muo-na-mie-hen, Gla-din, pie-ni tu-pa a-lan-gol-la o-li hau-tau-tu-nut i-han um-peen.

E=no toi=mit=ti foh=ta faif=fi ta=lon mie=het lun=ta luo=maan. La=pi=ot, kau=get, tan=got o=lal=la me=ni mie=het a=puun. Kun Glad o=li au=tet=tu, men=tiin kaa=tu=neen hon-gan fimp=puun. Hon=ka ha=fat=tiin pie=nem=piin pa=loi=hin, pan=tiin tol=pan mu=ka=na tien o=heen, fat=fen=neet lan=gat foot=tiin.

Maanantaina oli ihana ilma. Lumi kannatti kulkea. Me menimme kaikki hangelle, pikku Daggikin otettiin mukaan.

Ju-na-mat-ka.

Ju-ha-nin ai-kaan teim-me uu-den mat-kan Lu-han-gol-le, ju-nal-la Loh-jan kaut-ta. Pap-pa, jo-ka ei tul-lut mu-kaan, an-toi pi-le-tit e-li mat-ka-li-put mum-mon hal-tuun. A-jet-tu-am-me jon-kun mat-kaa, tu-li ju-nan-kul-jet-ta-ja, jon-ka tak-kiin o-li om-mel-tu ho-pe-a-nap-pi-a ja lak-kiin ho-pe-a-nau-ho-ja, ot-ti mum-mol-ta pi-le-tit, pa-ni ne pih-tiin, na-pa-hut-ti nii-hin jo-tain, ja pa-la-ut-ti mum-mol-le. Pal-jon pui-ta, ai-to-ja, ta-lo-ja, mai-ta, pel-to-ja ja niit-tu-ja kii-ti ju-nan ik-ku-nain o-hi. Kul-jet-tiin kau-he-an jou-tuun. Jan-nen no-pe-al-la kil-pa-a-jo-tam-mal-la o-lim-me tuo-noin a-ja-neet kol-men pe-nin-kul-man mat-kan, jo-hon me-ni tun-ti ja jo-ku mi-nut-ti. Mut-ta ju-na kul-kee tun-nin ai-ka-na kuu-det-ta pe-nin-kul-maa, ku-ten Jan-ne o-li meil-le ju-tel-lut.

En-nen-kuin tu-lim-me Loh-jal-se, o-tet-tiin pi-le-tit mum-mol-ta ko-ko-naan. Hu-pai-nen o-li ju-na-mat-ka-me ol-lut. Jan-ne o-li tul-lut tam-mal-la ja Pol-lel-la ha-ke-maan, ja niin me a-jet-tiin e-no Gii-de-o-nin maa-ti-lal-se.

Juhani ja jouluku.

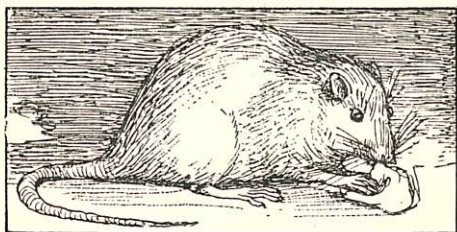
Juhanina tuonto leikkii, kukat nuokkuu, au-
koen nuppujaan. Jouluna on tuonto kuollut,
mutta pakkanen laittelee kauniita kukkia ikku-
noihin.

Juhanina laihat lainehtii ja puihin puh-
jenneet lehdet hiljaa huhuilee. Jouluna on ku-
kat lumen alla. Mutta pakkanen uudelleen
pukee paljaat puut, ja laineina himattelee lumi
hangelta.

Juhani on ilon aika, Juhanina lehdet le-
muu ja kokkotulet liekehtien palaa. Matatut
on joutun ilmat, mutta leimahtaahan jouluna
takkatulen kotoinen toimu ja joulunakin mieli
ihannelten aukeaa.

Ihana Juhaniin juhla, ihana joulunkin
juhla.

Rot-ta. Rot-ta.

Rot-ta tuu-luu na=ter=ta=ji=en hei=moon ja on pe-rin
huo=no=mai=nei=nen pi=mei=den pii=lo=jen ri=ta=ri. Kel=la=rit,
pe=ru=na=fuo=pat, rii=het, e=lo=ai=tat, tun=fi=ot, ne on ro=tan
lem=pi=pai=f=fo=ja. Mut-ta ei rot-ta o=le ai=na niin ar=ka
pel=fu=ri kuin luul=laan.

Rot-ta, jol-le kaik-ki ruo-ka kel-paa, tap-paa
han-hen-poi-ki-a, jo-pa roh-ke-nee ank-ko-jen ja ka-no-
jen-kin kimp-puun. — Muu-ta-maan ra-kuu-no-jen
re-hu-ait-taan ja tal-li-en al-le o-li ko-koon-tu-nut
hir-mui-nen jouk-ko rot-ti-a. Kun ei ol-lut muu-ta
juo-ma-paik-kaa, niin nii=den o-li ta-pa-na kul-ke-a
lau-mot-tain jo=en ran-nal-le juo-maan, jol-loin ne
o-li uh-ka-roh-kei-ta, men-nen ar-kai-le-mat-ta e-lu-
kan-kin kimp-puun, jo-ka jou-tui nii=den tiel-le. —
Mut-ta muu-ten on rot-ta pel-ku-ri-mainen lo-ke-ro-
jen ko-lu-a-ja, jo-ka kart-taa au-kei-ta paik-ko-ja, na-
ker-taa rik-ki kaik-ki nur-kat ja per-man-to-jen poh-
jat ja tuot-taa mah-dot-to-mia tu-ho-ja kai-kel-le ta-
lou=den hoi=dol-le.

Siu=kan pa=rem=pi=ta=pai=nen on fo=ti=hii=ri, jo=ka ei
juu=ri tee muu-ta kuin tun=fu=tuu ruo=ka=ait=toi=hin, haf=kaa

rii-ki fir=jo=ja ja pa=pe=rei=ta, mut=ta jou=tuu pian na=kiin=kin. — Se=han en=ke=li on ro=tau rin=na=la tuo pit=ku=ruif=kui=nen pel=to=hii=ri, jon=ka pa=han=te=ko=ja ei kau=na=ta lu=etel=la=kaan.

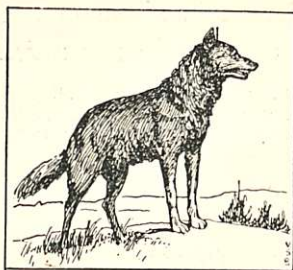

Raatelijoita.

Rotta on pieni pahanen karhun rinnalla. Mutta karhukin, joka on Europan kaikkein kookkain peto, on rehellinen kunnan ukko oikeiden raatelijain rinnalla, kuten tiikerin, jaguarin, ja jalopeuran.

Tiikeri, jonka kotimaa on India, on maapallon julmimpia petoja. Pantterin raateluhimo ei ole pienempi. — Kaukana kuumien maiden kallioidella elelee tuo julma ja ankara jalopeura eli leijona, jonka kauheata karjuntaa koko luomakunta hammoen kuuntelee.

Su-si.

Su-si on kar-hu-a pal-jon pie-nem-pi, mut-ta on kui-ten-kin Suo-men, jo-pa ko-ko Eu-ro-pan-kin pe-to-mai-sin raa-te-li-ja. Se on lam-pai-den ah-ke-ra ah-dis-ta-ja, siep-paa san-gen suu-rel-la ha-lul-la por-saan pais-tik-seen ja us-kal-taa-pa po-ro-jen, leh-mi-en ja mui-den-kin e-luk-kain kimp-puun. Su-si is-kee ai-na ham-paan-sa saa-liin-sa kulk-kuun. Par-haak-si aa-mi-ais-her-kuk-seen se kat-soo ke-tun, lin-nun ja e-ten-kin pu-pu-jus-sin ma-u-kas-ta li-haa. Muu-ten on su-si ih-mis-ar-ka, mut-ta pal-jon lu-men ai-ka-na se ruu-an puut-tees-sa jos-kus ah-dis-taa mat-ka-mies-ten he-po-ja, e-ten-kin kun su-si-a on mon-ta suu-res-sa lau-mas-sa. Ai-ka-ih-mi-seen se ei juu-ri kos-kaan ka-joo, mut-ta lap-si-a se on sur-man-nut Suo-mes-sa-kin, saa-ti muu-al-la.

Ranjan laulu.

Ruffuu, ruffuu, ruffana ruffuu,
 Saimaan rannalla ruifuttaa.
 Ei ole ruuhia rannalla,
 Joka minun ruffani kannattaa.

Tuuli on tuima ja ankarat on aallot
 Ruuhet on rannalla pienoiset.
 Ruuhet on rannalla pienoiset,
 Kultani formet on hienoiset.

Marjapuuro.

Mustalainen pani maata ja uneksi marjapuurosta, mutta ei ollut lusikkaa, jolla olisi maistellut. Toisen kerran maata pannesjaan muisti mustalainen ottaa mukaansa lusikan, mutta silloin taas ei marjapuuroa kuulunutkaan.

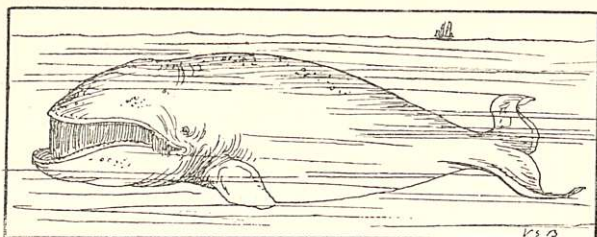
Sukkela keino.

Kissan takia alkoi hiirien olo tulla tukalaksi. Tuskin ehti nukahtaakaan ennenkuin se jo oli niskassa. Mietittiin, keskusteltiin, kunnes keino keksittiin. Kissan haulaan piti sidottaman kello, joka sen tulon ajoissa ilmottaisi.

Sanoi siihen hiirten joukosta kokencin: Tuumanne on sangen sukkela, mutta sanokaapa, kuka sen kellon kissan haulaan sitasee?

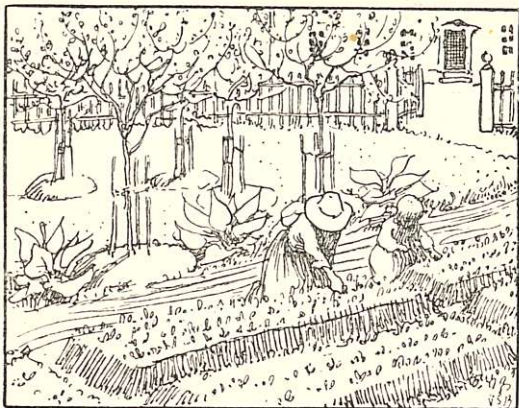
Va-las-ka-la. Wa-las-fa-la.

Va-las-ka-la on ta-vat-to-man i-so, jos-kus suuren ta-lon pi-tui-nen e-luk-ka. Se on muo-dol-taan ka-lan kal-tai-nen, mut-ta ei oi-ke-as-taan o-le-kaan ka-la. Va-laan ve-ri on kuu-maa, vaik-ka se on ve-den a-su-kas, ja sen poi-ka-nen i-mee e-mo-aan ai-van kuin va-sik-ka. Va-laal-la ei o-le ki-ta-sia, ku-ten ka-loil-la, vaan se hen-kii keuh-ko-jen a-vul-la, jon-ka vuok-si sen on ai-na jon-kun a-jan ku-lut-tu-a nou-se-mi-nen ve-den pin-nal-le uut-ta il-maa ot-ta-maan. Kun va-las pu-hal-taa van-haa il-maa keuh-kois-taan, niin sen sie-ra-mis-ta ko-ho-aa val-lan kuin kak-si suih-ku-a.

Wa-las-fa-lan juun-nat-to-maan fi-taan mah-tui-si waif-fa pif-fu-nen we-ne; mut-ta nie-lu on wer-ra-ten ai-man pie-ni. I-soin wa-las-la-ji e-le-s-fe-see wal-ta-me-ri-en poh-joi-sim-mis-sa o-sis-sa.

Ongella.

Vilho veljeni oli saanut jo varmaankin viisi vankkaa ahventa, vaan minulla oli huonompi onni, vaikka olin asettunut onkimaan rantakivelle aivan Vilhon veneen viereen. Sattui minulle sekin vahinko, etten voinut irrottaa koukkua liivinvaatteesta, johon se oli tarttunut. Vilho tuli vihdoin avukseni, ja lupasi sitten minunkin tulla veneeseen. Vedin heti suuren ahvenen veneeseen.

Yrt-ti-tar-ha. Yrt-ti-tar-ha.

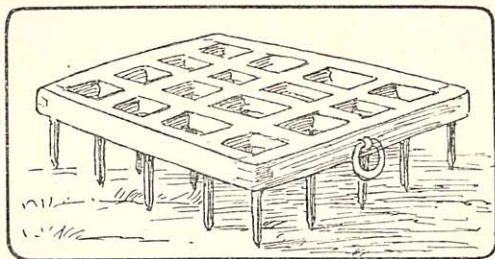
E-nol-lam-me o-li hy-vin kau-nis yrt-ti-tar-ha, jos-sa o-li y-len pal-jon mar-ja-pen-sai-ta ja noin kuu-den-kym-me-nen pai-koil-la o-me-na-pui-ta. Haus-ka o-li, kun kaik-ki syk-syn puo-lel-la kyp-syi. Y-lem-pi o-sa yrt-ti-tar-has-ta o-li ryy-ti-maa-na, jos-sa kas-voi pork-ka-noi-ta, pu-na-juu-rik-kai-ta, kurk-ku-ja y. m. Alem-pa-na o-li kaa-li- ja her-ne-maa. Jo he-ti lu-men su-lat-tu-a ryh-tyi puu-tar-hu-ri puu-hiin, myl-ler-si vii-me syk-syn kuk-ka-pen-kit ja ta-sot-te-li ne ha-ra-val-la sie-viin ympy-riin. Nyt kyl-vet-tiin ku-kan-sie-me-net tai-mi-la-voi-hin. Kun rik-ka-ruo-ho yl-tyi kas-va-maan, kut-sut-tiin me kaik-ki ryy-ti-maa-han. Tyys-tin kit-ket-tiin pen-kit.

Oh-den ker-ran tu-li e-no it-se-kin mu-kaan, kyy-ris-tyi
pen-kin e-teen is-tu-maan ja au-rin-gon paah-tees-sa nyp-pi
wan-hoit-la for-mil-laan rif-fa-ruo-ho-ja.

Kesy ja villi aasi. (Satu).

Villi aasi huomasi kesyn aasin, yhtyi sen
seuraan, kyseli sen oloja, ja kyllikseen kuultuaan
kesyn aasin kehumisia, puhkesi ylistyksiin, sa-
noen: „Hyvin on nahkasi silkosta ja ruokasi
mehukasta.“ Mutta kun sitten kesyllle aasille
syydettiin kuormaa ja alettiin piiskalla tikaa
ajaa, niin muutti villi aasi ajatuksensa, arvellen:
„Ylen kallista olet lihavuutesi hankkinut, turha
on sinua kadehtia.“

Ä-es. Ö-es.

Kyl-vö-hei-nä kas-vaa re-he-väs-ti nel-jä ke-sää, jos-kus e-nem-män-kin. Nel-jän vuo-den pe-räs-tä hei-nä-nur-mi ta-val-li-ses-ti kään-ne-tään, niin et-tä sän-ki jää a-las ja juu-ri-mul-ta y-lös. Ke-vään tul-tua tä-mä syk-sy-kyn-nös sit-ten ä-es-te-tään. He-vo-nen ve-tää ris-tiin ras-tiin ne-li-kul-mais-ta ä-es-tä. Ä-keen rau-ta-pii-kit ha-ra-van ta-voin hie-non-ta-vat tur-ve-mul-lan. Kun näin val-mis-tet-tuun pel-toon on kyl-vet-ty kau-ran-sie-me-ni-ä, pei-te-tään ne ä-keel-lä mul-taan, ja kyl-vös on val-mis. Muu-ta-mi-a sie-me-niä, ku-ten her-nei-tä, täy-tyy peit-tää sy-vem-pään. Nii-tä ei so-vi ä-es-tää um-peen, vaan ne kyn-ne-tään maa-han ta-val-li-ses-ti sah-ral-la.

Yö-lä.

Si-sin ei-wät lä-hes-kään kaik-ti e-läi-met nu-ku. Mo-net nuk-tu-wat päi-wäl-lä ja wal-wo-wat yö-lä. Ke-säi-si-nä öi-nä on il-ma tähn-nän-sä yö-per-ho-si-a ja hyt-ty-si-ä. Syk-sym-pä-nä al-kaa nä-ky-ä yö-le-pa-koi-ta-kin, noi-ta hii-ren-kal-tai-si-a len-tä-wi-ä pik-tu e-läi-mi-ä, joil-la on len-to-rä-py-lät kas-wa-neet e-tu- ja ta-ka-jal-ko-jen wä-liin kum-mal-le-kin ku-peel-le. Päi-win ne nuk-tu-wat jos-sain ko-lo-sa, riip-pu-en ta-ka-ja-lois-taan, pää a-las-päin.

Oisin tentelce talojen ympärillä myöskin tuo nopea ja suuri hyönteissyöjä-lintu, yökkö, eli keh-räyä, joka on päivällä niin uninen ja hömpelö, että sen voi saada käsin kiinni. Huuhkajat, pöllöt, hiiret, jänikset ovat kaikki yön valvojia ja päivin nukkujia. Yöllä on luonnossa elämää ja liikettä kuten päivälläkin.

Ensimmäiset lukuharjoitukset aapiston jälkeen.

(Mukaelmia).

Vuohi ja susi.

Korkean kallioseinän rinteellä kävi metsävuohi laitumella. Alhaalla kallion juurella vaelteli susi.

Susi sanoi vuohelle:

— Mitä sinä, vuohi rukka, kuivalta kalliolta ruohoa nypit. Tulehan tänne alas, täällä on ruohikko mehevää ja tiheätä.

Vuohi vastasi:

— Säästä se mehevä ruohikko itsellesi, kyllä minä täälläkin toimeen tulen.

Emo ja poikaset.

Hyvä oli poikasten elää omassa pesänsä oman emon turvissa. Ne kasvoivat, saivat höyheniä, jopa alkoi siivetkin näkyä. Mutta kun emo kerran lensi ruokaa hakemaan, putosi yksi poikasista pesästä.

Emo saapui takaisin ja näki poikasen mahaavan maassa. Emo alkoi lennellä sen ympärillä furkeasti wistiksen. Sai

siihen joku toinen lintu, kolmas, — kaikki lentelivät, hyöriivät, pyöriivät, piipersivät, mutta eivät voineet auttaa.

Baimenpoika nosti lintusen maasta, kiipesi puuhun ja pani poikasen pesään. Emo alkoi hellästi wiserrellen syötellä loukkaantunutta poikastansa.

Hanhi ja kurki.

Hanhi ui lammikossa puhuen nenäänsä itseksensä: merkillinen, merkillinen minä olen, käyn maalla, uin vedessä, lennän ilmassa. Ei löydy minun vertaistani maailmassa! Minäpä kai lienenkin lintujen kuningas.

Kurki kuuli hanhen puheet ja sanoi sille: Oletpa kuin oletkin ilmeinen hanhi. Osaatko uida hauen lailla, juosta kuin hirvi, eli kotkan tavoin lentää? Parempi olisi osata yhtäkin hyvin kuin kaikkea huonosti.

Tulesta tuleen.

Mies kantoi mysllyyn rukiinjyviä. Säätisä oli reikä, josta vähän jyviä juoksi tielle. Kyyhkysket lensivät niitä norkkimaan; mutta kukkan tuli talosta ja ajoi kyyhkysket pois. Kyyhkysket hakivat metsästä awukseen korpin. Korppi tuli ja teki oikentta omalla tavallaan: ensin repi kukan palasiksi, sitten kuristi hengiltä kyyhkysket.

Turha riita.

Lehmä, hevonen ja koira kerran väittelivät, ketä heistä isäntä enin rakastaa.

— Tietysti minua, sanoi hevonen, minähän kynnän ja äestän, vedän halot metsästä ja teen kaupunkimatkat; hukkaan joutuisi isäntä ilman minua.

— Eipä niinkään, arveli lehmä, — minua hän enemmän rakastaa, minähän elätän maidolani koko talon.

— Minä tässä pääasia olen, väitti koira, — minä vahdin hänen tavaraansa.

Isäntä kuuli kiistan ja sanoi:

— Lopettakaahan väittelyenne; kaikki olette minulle tarpeellisia ja jokainen teistä on hyvä paikallaan.

Ukko ja kuolema.

Ukko kantoi suurta halkoknuormaa, tuskautui ja heitti sen hartioiltaan maahan sanoen:

— Ah, kunpa tästä jo kuolema tulisi!

Kuolema tulikin.

— Tässä olen, sanoi kuolema. — Mitä minusta tahdot?

Ukko säikähti.

— Minäkö? . . . enhän minä muuta kuin vaan saisin nuo halot pian hartioilleni!

Yksimielisyys.

Isä neuvoi poikiansa elämään sovussa, mutta he eivät seuraneet neuvoa. Silloin hän käski heidän tuoda luuta, ja sanoi:

— Murtakaa tuo luuta kahtia!

Mutta vaikka he olisivat kuinka koettaneet, ei luuta murtunut. Silloin isä hajotti luudan erilleen ja käski heidän murtaa kukin raippa yksitellen.

He taittelivat helposti kaikki raipat.

Ja isä sanoi:

— Niin olette tekin kuin tämä luuta: jos elätte sovussa, ei kukaan voi teille mitään, vaan jos riitelette ja hajaannutte, murtaa teidät kuka hyvänsä.

Metjä- ja kotieläimiä.

Kana on kefy kotilintumme, se ei osaa lentää ylempäs kuin ehkä tavallisen aidan yli; waan metso ja teeri owat metjälintuja, jotka lentelivät wapaasti paikasta toiseen. — Koira on myös kotieläinemme, se wahtii taloa ja karjaa sekä palvelee ihmistä; mutta susi ja kettu owat williä petoeläimiä, ne juoksawat pitkin metsiä ja pistäntywät kyliin ainoastaan saaliin toivossa. — Lehmältä saamme maitoa, hyvä hevonen antaa isäntäänsä töissä. Karhu taas on petoeläin, eikä sitä mikään ihmiskoteihin kiinnitä. — Kana, koira, lehmä hevonen owat kotieläimiä, mutta teeri, susi, kettu, karhu owat kaitfi metjäläimiä.

Mitä kotieläimiä ja metjäläimiä olette nähneet?

Maalaisen hevosen ajatuksia.

Kun kevät tulee ja lumi pelloilta sulaa, niin minut pannaan auran eteen ja ruvetaan kyntämään. Kuumana kesäaikana tehdään heinää, kootaan rukoihin ja minä vedän ne latoihin. Syksyllä taas ovat rukiit ja kaurat riiheen vedettävät. Ja kun miehet lähtevät kaupunkiin perunoita myymään, niin voi sattua, että koko päivän saan lönkötellä sateessa ja tuulessa. Talvella saa usein seisoa sakeassa metsässä, pakkasessa, polvia myöten lumessa, odotellen milloin isäntä saa halot hakatuiksi ja kuorman pinotuksi. Siiten on koko elämämme työtä ja vaivaa.

Itsepäisiä päsejä.

Buron yli oli heitetty kapea tukki. Tällä tukilla tapasi kerran toisensa kaksi päsiä. Ei kumpikaan päässyt eteenpäin toisen tietä antamatta. Mutta pässit olivat itsepäisiä, kumpikaan ei tahtonut askeltakaan perääntyä. Ja niin he riitaantuivat:

— Peruunta sinä, minähän ensin tukille tulin.

— Älä mökötä, minä olen tässä vanhempi.

Pässit puskiivat nyt kovat kallonja yhteen, ja luisahattiivat molemmat weteen.

Koira ja hevonen.

Murahteli talon vahti,
 Ruunan virkaa soimasi:
 „Huono sinulla on mahti,
 Perin kehno ammatti:

„Kynnät vaot pellon likaan,
 Siinä kaikki. Sama ois
 Vaikka vaihtaisivat sikaan
 Taikka ajaisivat pois.

„Toisin koira eleskelee,
 Aina vaan saa valvoa,
 Päivin karjaa paimentelee,
 Öisin vahtii aittoja.“

Hepo mietti tosissansa
 Vastaisiko ollenkaan;
 Nosti päätä nurmeltansa
 Sävyisänä sanoi vaan:

„Myönnän totta puhuvanne;
 Vaan jos jättäis kyntömaan,
 Tokko oisi aitoissanne
 Mitään vahtimistakaan?

Koti-, peto- ja laululintuja.

Korkealla lentää kotta. Tarkkaan se tähystelee maata: olisiko metsäkana poikineen johonkin piiloutunut tai jänö näköjälle nukahtanut. Niinkuin nuoli se laskeutuu saaliinsa kimppuun, iskee siihen kyntensä, nousee ilmaan ja wiepi pesäänsä. Hautat ovat kottien sukua. Ne ovat samallaisia petolintuja. Toista lintusukua ovat kanat, ankat, hanhet. Nämä linnut syövät jyviä, hyönteisiä, matoja, leivän murusia. Shmiselle on niistä suoranainen hyöty. Pieni huoleton pääskynen, västäräkki, keltasirkku, heleä-ääninen leivonen, aamuin wisertävä kottarainen ja satakieli huvittavat meitä laulullansa. Shmiset sanovatkin näitä lauluslunnuijfi.

Metsästäjä.

Oli kaunis aamupäivä. Kevät-aurinko iloisesti valaisi seutuja. Niityllä helottivat moniväriset kukat. Linnut iloisesti lauloivat lepikoissa, viihdyttäen poikasiansa. Pieni lintu kokosi suun täydeltä hyönteisiä ja pujahti pensaaseen, jossa sillä oli pesänsä. Vitisten aukoivat poikaset suitansa. Mutta samassa jo ilmestyy metsästäjä, huomaa pensaasta linnun, ampuu, ja lintu putoo hengettömänä maahan. Metsästäjä lähestyy pensasta, nostaa linnun, tarkastelee sitä, — heittää tarpeettomana maahan ja jatkaa mat-

kaansa, jättäen poikaset pesään. Sanokaa mikä kohtalo tulee näiden osaksi? Oliko niiden hauska elää tänä kauniina kevätpäivänä?

Kalat.

Uurot jo porisewat ja joet paisuivat. Sää murtuu ja kulkee mereen. Aurinko kirkaasti paistaa ja sen säteet tunkewat järwen pohjaan asti. Ahvenet, särjet, pieni salppi ja pisteliäs kiiski hyppelivät pinnalla. Paksupäinen made ui matalikoon. Suurihampainen hauki piiloutuu pajupensaan alle ja ahneesti seuraa ruutanaa: annapas sen tulla lähemmäksi! Raufaisissa merissä asuwat meidän kalojemme sukulaiset: silli, turska, hai, sampi.

Mitkä kalat elävät joessa, mitkä järvesä ja mitkä meresä?

Kuinka sain kalan.

Meidän paikoillamme ei ole jokea eikä järveä. Kerran kun isä vei jyviä kirkonkylän myllyyn, otti hän minut mukaansa. Sinne tultuamme menin minä leikkimään myllärin lasten kanssa.

Myllärin poika, Antti, sanoi minulle:

— Tuletko onkimaan?

En ollut koskaan nähnyt kaloja ongittavan ja sentähden mielelläni läksin koettamaan. Me-

nimme lammelle ja istuimme rannan kivelle. Antti antoi ongen käteeni, pani madon koukkuun ja heitti sen veteen, sanoen: — Katso nyt: kun kala nykii, niin vedä pian ylös. Emme kauan istuneet ennen kuin Antti huusi: nykii!

Vedin, — ja koukussa oli pieni kala. Otin sen käteen. Koukku oli tarttunut kalan suuhun ja tunkeutunut silmästä ulos. Silmästä juoksi verta. Minä irrotin koukun ja päästin kalan veteen. Antti torui minua. Mutta minä olin iloinen kalan puolesta, sillä sen silmä ei olisi parantunut rannan hiekalla.

Varo kouffua!

Kala kaunoinen, hopeasuomu,
 Wäkäkouffua warohan waan!
 So on ongella Toiskan Tuomu,
 Mato maikas koufussa.

Mutta fittenkin limainen liero,
 Kalan wietтели maistelemaan,
 Käwi suuhun se kouffunen fiero,
 Kala ilmahan tempaistaan.

So on jälleen wetosen pinta
 Ja sen pyrehet tynnytyneet,
 Niinhen pohjahan hopearinta,
 Dwat päiwäsi päättäneet.

Kaksi hiirtä.

Kaupunkilainen herrashiiri läksi kerran maalle peltohiiren luo vieraisille. Peltoshiiri tarjosi mitä oli pellolla parasta, — herneitä, jyviä . . . .

Vieras nakerteli niitä hiukan ja arveli: sitäpä oletkin niin laiha, kun on ruokasi näin niukkaa, tulehan nyt katsomaan kuinka sitä *meillä* eletään.

Peltoshiiri läksi vuorostaan kaupunkiin vieraaksi. He odottelivat lattian alla yön tuloa. Kun ihmiset vihdoin olivat syöneet ja panneet levolle, niin herrashiiri vei vieraansa lattiarakosen kautta pimeään huoneeseen ja siellä he kiipesivät pöydälle. Peltoshiiri ei ollut koskaan ennen nähnyt sellaisia makupaloja, eikä tiennyt mistä päästä oikein alottaisi. Hän sanoi innoissaan: „Olitpa oikeassa, huonoa on meidän elämämme tähän elämään verraten. Enköhän muuta minäkin tänne kaupunkiin“. Tuskin oli hän ehtinyt tämän sanoa kuin sänky narahti ja kynttilä sytytettiin. Ja ennenkuin he ennättivät pujahtaa rakoseen, lensi saapas heidän jälkeensä.

„Ehei, — sanoi peltoshiiri permannon alle päästyä, — kyllä vaan en sittenkään vaihtaisi oloani sinun herkkuihisi“.

Kesä orawa.

Kuunina kesäpäivinä oli tapani istuskella joen rannalla puitten suojassa. Oravilla oli asuinseijansaj näissä puisissa. Ne hyppelivät oksalta oksalle ja iloitsivat; mutta yksi niistä pyyhdytti erillään ja istui sairaana tuuheassa pensaassa. Muut oravat kävivät sitä kiusaamassa, purivat ja raapiivat sitä rautkaa. Sairas orawa ei puostanut itseään, vaan wiksii ja walitti surkeasti.

Kerran näin erään aiwan nuoren orawan puitah-tawan samaan pensaaseen. Se kantoi jotain hedelmää suusansa ja arasti tähystellen ympärilleen asetti lahjansa tuon sairaan orawan eteen.

Toiset orawat huomasiwat sen, hyppäsivät pensait-teen hätyyttämään niitä kahta; nuori orawa pelasti nahkansa yhdellä hyppäyksellä, vaan sairass jai paikalleen.

Minä hypähdin pystyyn; kaikki orawat tuprahtiwat tiehensä, sairass orawakin jätti pensansa ja heittäytyi jokeen uidaakseen sen yli. Mutta wirta alkoi sitä kulettaa ja orawa parha, jaksamatta enää pyhdytellä pinnalla, oli jo aiwan hukkumaisillaan. Minä kun olin hyvä uimari, hyppäsin jokeen ja pelastin sen. Wein sen kotiini, syötin, juotin ja hoidin sitä. Pian sen karwa kasvoi, tuli tuuheaksi ja fileäksi. Ja waikka annoin sille täyden wapauden, ei se koskaan yrittänytkään karata luotani.

Matelijat.

Sammakolla ja konnalla on neljä jalkaa. Käärmeellä ei ole ollenkaan jalkoja. Käärme ve-

tää pitkää jalatonta ruumistansa pitkin maata. Kuivissa paikoin, metsässä tai pellolla voitte nähdä kauniin sisiliskon. Sammakot, konnat, sisiliskot eivät voi meitä vahingoittaa. Niillä ei ole myrkyä. Mutta sen sijaan kyykäärme ja muut käärmeet ovat hyvin myrkyllisiä. Kyykäärmeen purema ihminen kuolee. On yksi laji käärmeitä, joita sanotaan tarhakäärmeiksi; ruumiiltansa ne ovat kyykäärmeen näköisiä, mutta niillä ei ole myrkyä kuten sisiliskoilla ja sammakoilla. Tarhakäärmeen hampaat ovat niin pieniä, että sen on vaikea purra ihmisen nahan läpi. Kaikkia näitä eläimiä sanotaan matelijoiksi.

Minkälaisia matelijoita tunnette?

Hyönteisiä.

Sun waan fewät tulee, niin mistä niitä hyönteisiä niin paljon ilmestyyhkään! Niitä matelee maassa, niitä lentelee ilmassa. Stifat ja hyttyset jo alkawat fewätanssinja. Kirjawat perhoset, kultatuuoriaiset, wiheriäiset judenforennot lentää suristawat iloisjanja. Buhisten pörisee raskas metsämehiläinen, hienolla äänellä wihaijesti wifiksee jossain ampiainen. Ahkera muurahainen kiirehtii fewätweden turmelemaa kehoanja forjaamaan.

Mitä hyönteisiä olette nähneet?

Hedelmä- ja tavallisia puita.

Koivu, tammi, mänty, kuusi ovat tavallisia puita. Niiden hedelmät eivät ole hyvänmakuisia, vaan ovat vahingollisia syödä. Mutta omena-, päärynä-, kirsikka- ja luumupuut ovat oikeita hedelmäpuita. Niiden hedelmiä käytetään ravintona. Hedelmäpuita istutetaan puutarhoihin. Samoin istutetaan myöskin vattu-, karviais- ja viinimarjapensaita. Näistä pensaista poimitaan marjat syötäviksi.

Mitä hedelmäpuita tunnette, mitä runkopuita ja mitä pensaita?

Puu.

Isä istutti puun. Se kasvoi vuosi vuodelta kilpaa hänen poikansa kanssa, joka rakasti sitä puuta, niinkuin omaa sijartansa, hoiti sitä samalla huolellisuudella kuin kaniinia ja vuonaa. Mutta puu alkoi sairastaa. Joka päivä siihen ilmestyi yhä useampia kuivuneita lehtiä. Poika suri sitä ja koetti parhaansa mukaan auttaa puuta. Hän irrotti kuivat lehdet, kasteli puuta sadewedellä, waan ei mitään auttanut. Eräänä päivänä kärkevä puu kallisti latwansa heilää ja huolehtivaa lasta kohti janoen:

Syy minun kärkemyksiini on juuressa, etsi sitä sieltä ja poista se, niin tulen jälleen terveeksi ja lehteni uudestaan vihertyvät.

Rapfi heti ryhtyi työhön: kaimeli waromasti multaa juuren ympäriltä ja löysi hiiren pesän.

Mies ja karhu.

((Satu.))

Mies ja karhu olivat hyvässä ystävyudessa. Heidän pisti päähän kylvää nauriita. Kylvivät ja rupesivat tuumimaan mitä kukin siitä omakseen ottaa. Mies sanoi: „minä otan juuret, ota sinä latvat.

Nauris kasvoi valmiiksi. Talonpoika otti juuret ja antoi karhulle latvat. Karhu näki, ettei se ollut oikein, ja sanoi miehelle:

— Sinä, veliseni, narrasit minua! Kun nyt taas jotain kylvät, niin en annakaan enää itseäni nenästä vetää.

Kului vuosi. Mies sanoi karhulle:

— Ruvetaan vehnää kylvämään.

— Ruvetaan vaan, vastasi karhu.

Kylvivät. Vehnä oli kypsynyt ja mies esitti:

— Minkäs nyt otat, juuretko vai latvat?

— Nyt ei minua enää narratakaan! arveli karhu. Anna minulle nyt juuret ja ota itsellesi latvat.

No, leikkasivat vehnät ja jakoivat niin että karhu otti juuret ja mies jyvät. Karhu arvasi

jo taas tulleet narrauksi, suuttui, ja siihen loppui ystävyys miehen ja karhun välillä.

Metallit ja kivet.

Ihmiset kaivavat maasta kaikkalaisia metalleja. Metalleihin kuuluvat: rauta, vaskei, tina, lyijy, kulta, hopea, platina. Metalleista tehdään monenmoisia esineitä. Pääasiassa metallia löydetään maasta kaikkalaisista kiveistä, marmorista, timanttista, lyijykiveä, granaattia, safiiria, smaragdista y. m. Minkälaisia kiviä ja metalleja tunnette?

Kulta ja rauta.

Minua aina ylistetään, — puhui kulta, — jos kuka tahtoo ketä hyväillä, heti sanoo: kultaseni! Kultasormus, kultakruunu, — kaikki mikä vaan on kallista, se on aina kultaa.

— Puhu sinä mitä puhut, — sanoi siihen rauta, — kiiltele sinä silmäin huviksi korukapineina; vaan eipä kynnetä maata kulta-auralla, eikä metsää kultakirveellä kaadeta. Se merkitsee, että missä kysymys on hyödyistä, siinä tarvitaan rautaa, vaan missä pitää keikaroida taikka ylvästellä, siinä kysytään kultaa.

Kivi.

Köyhä tuli rikkaan luo apua pyytämään. Rikas ei ruvennut auttamaan, vaan käski mennä matkoihin. Mutta kun köyhä ei tahtonut lähteä, suuttui rikas, koppasi kiven ja heitti sillä köyhää. Köyhä nosti kiven, pisti poskeenja ja sanoi:

— Niin kauan kannan tätä kiveä kuin saan tilaisuuden heittää sillä tuota miestä. Mä kului. Rikas teki jonkun pahanteon; mieheltä otettiin pois kaikki mitä hänellä oli ja hän wiettiin wankilaan. Sinne matkalla tapasi hänet köyhä ja aikoi heittää kivellä, mutta muutti mielsensä, wiskasi kiven maahan ja sanoi:

— Turhaan olen näin kauan kantanut kiveä: silloin kun hän oli rikas ja mahtawa, pelkäsin heittää, mutta nyt tulee jurku heittää.

Vaihtokauppa.

(Satu).

Rikas kauppias meni jokeen uimaan, joutui syvään paikkaan ja oli hukkoa. Muuan ukko kulki ohitse, kuuli huudon, heittäytyi veteen ja pelasti kauppiaan. Kauppias ei tietänyt kuinka kiittää ukkoa: kutsui hänet luoksensa kaupunkiin, syötti ja juotti ja lahjotti hänelle palasen kultaa, niin suuren kuin hevosen pää. Ukko otti möhkäleen, ja läksi kotiin, mutta hänelle tuli vas-

taan hevosenkauppias, joka kuljetti isoa hevoslaumaa.

- Päivää ukko! Mistä matka?
- Kaupungista, rikkaan kauppiaan luota.
- Mitä kauppias antoi sinulle?
- Hevosen pään kokoisen kultapalasen.
- Anna minulle kulta, saat parhaan hevoseni.

Ukko otti parhaan hevosen, kiitti ja meni. Ukko kulkee ja vastaan tulee paimen, joka ajaa härkiä.

- Päivää, ukko! Mistäpä matka?
- Kaupungista, kauppiaasta.
- Mitä sinulle kauppias antoi?
- Kultapalasen, hevosen pään kokoisen.
- Missä se on?
- Vaihdoin hevoseen.
- Vaihda hevonen, saat parhaan härkäni.
- Ukko valitsi härän, kiitti ja meni.

Ukko kulkee ja vastaan tulee lammaspaimen — ajaa lampaita.

- Päivää, ukko räivä! Mistä on matka?
- Rikkaan kauppiaan luota kaupungista.
- Mitäpä tuo sinulle antoi?
- Hevosen pään kokoisen kultapalasen.
- Missä se on?
- Vaihdoin hevoseen.
- Missä hevonen?

— Vaihdoin härkään.

— Vaihda minun kanssani härkä lampaaseen.

Ukko otti parhaimman lampaan, kiitti ja meni. Ukko kulkee ja tulee sikopaimen vastaan

— ajaa sikoja.

— Päivää, ukko! Missä olit?

— Kaupungissa, rikkaan kauppiaan luona.

— Mitä kauppias antoi?

— Hevosen pään kokoisen kultapalasen.

— Missä se on?

— Vaihdoin hevoseen.

— Ja missä hevosesi?

— Vaihdoin härkään.

— Entä härkä?

— Vaihdoin lampaaseen.

— Anna lammias minulle ja valitse itsellesi paras porsas.

Ukko otti porsaansa, kiitti ja meni. Ukko kulkee, tulee vastaan rihkamankauppias.

— Päivää, ukko! Mistä matka?

— Kauppamiehen luota kaupungista.

— Mitä sinulle kauppias antoi?

— Kultaa, hevosen pään kokoisen palasen.

— Missä se on?

— Vaihdoin hevoseen.

— Missä hevonen?

— Vaihdoin härkään.

— Missä härkä?

— Vaihdoin lampaaseen.

— Missä lammas?

— Vaihdoin porsaaseen.

— Vaihda porsas, saat minulta hyvän, suuren neulan.

Ukko valitsi mainion neulan, kiitti ja meni kotiin. Tulee kotiin, rupeaa aidan yli kapuamaan, tipahtaa neula maahan.

Ukon vaimo juoksee häntä vastaan.

— Ah, rakas ystäväni! Minä olen ilman sinua ihan hukassa. No, kerro, olitko kauppiaan luona?

— Olin.

— Mitä hän sinulle antoi?

— Hevosen pään kokoisen kultapalasen.

— Missä se on?

— Minä vaihdoin sen hevoseen.

— Missä hevonen?

— Vaihdoin härkään.

— Missä härkä?

— Vaihdoin lampaaseen.

— No missä lammas?

— Vaihdoin porsaaseen.

— Missä porsas on?

— Vaihdoin neulaan: tahdoin sinulle, mammaseni, lahjaksi tuoda, rupesin aidan yli kiipeämään ja pudotin.

— No, Jumalan kiitos, rakas ystävä, että itse olet tallella; mennään tupaan illallista syömään.

Ja ukko ja akka elävät vieläkin onnellisina ilman kultaa.

Kuningas ja paita.

Kuningas oli sairaana ja sanoi:

— Annan puolet valtakuntaani sille, joka minut parantaa.

Silloin kokoontuivat kaikki maailman viisaat yhteen tuummimaan mitenkä kuningas olisi parannettava. Ei kukaan keksinyt keinoa, ainoastaan yksi viisaista lupasi parantaa kuninkaaksi. Hän sanoi:

— Jos löydätte onnellisen ihmisen, niin riisukaa hänetkä paita, ja pukekaa se kuninkaaksi ylle, silloin kuningas paranee.

Mutta ei löytynyt yhtään ainoata ihmistä, joka olisi pitänyt itseään täysin onnellisena. Mikä oli rikas, mutta kiivuloinen; mikä taas terve, mutta köyhä; olipa muuan sekä terve että rikas, mutta hänellä oli vaimo kelvoton, tai lapset juonikkaita, — jokaisella oli aina valittamista.

Kerran, myöhään illalla, kulki kuninkaaksi oma poika erään mökin siivu ja kuuli jonkun siellä sanovan näin:

„Sumalan kiitos, olen tehnyt työtä, olen syönyt ja paneudun nyt levolle. Mitäpä ihminen muuta tarvitsee?“

Kuusi sanat kuullessaan kuninkaanpoika ilostui. Hän lähetti pyytämään mieheltä paitaa, käski antamaan sille rahaa niin paljon kuin vaan tarvitsee ja tuomaan sen paita kuninkaalle. Lähettiläät tulivat onnellisen ihmisen

luo riisuakseen paitaa hänen yltään, mutta tämä onnellinen oli niin köyhä, ettei hänellä paitaa ollutkaan.

Kuningas ja mökki.

Kuningas rakennutti itselleen palatsin, jonka edustalle antoi laatia suuren puutarhan. Mutta juuri puutarhan portin pielessä oli pieni mökki, jossa asui köyhä mies. Kuningas olisi hajotuttanut mökin, se kun rumensi puutarhaa, ja lähetti senvuoksi ministerinsä ostamaan mökkiä ukolta.

Ministeri meni ja puhui ukolle näin:

— Suuri onni on sinua kohdannut, sillä kuningas itse tahtoo ostaa mökkisi. Eihän se ole sadankaan markan arvoinen, mutta kuningas maksaa sinulle kaksi sataa.

Mies vastasi arvelematta:

— En myö kahteenkaan sataan markkaan.

— Kuningas antaa kolmesataa.

— En kolmestakaan sadasta, enkä tuhan nestakaan sitä anna. Isäni ja isoisäni ovat eläneet ja kuolleet tässä mökissä, itse olen siinä vanhentunut ja toivon saavani siihen kuollakin.

Ministeri meni kuninkaan puheille.

— Mies on itsepäinen, eikä myö hökkeliään. Älkää siis huoliko maksaa hänellä mitään, hävittääkää se vaan muutta mutkitta.

— En, sitä en tahdo tehdä.

— Mutta tuskinpa on sopivaa että ränsistynyt hökkeli jää seisomaan palatsin eteen, kaikki sanovat: „palatsi olisi kaunis, mutta tuo hökkeli sitä rumentaa. Kuninkaalla ei kai ole ollut varaa ostaa sitä.“

— En sitä luule, vaan joka näkee palatsin, hän on varmaan sanova: kuninkaalla on ollut paljon rahaa, koska on noin komean palatsin rakentanut; mutta huomattuaan mökin hän on sanova: totuus näkyy asuvan kuninkaan sydämessä.

Wiifi aistinta.

Minä näen filmillä, kuulen korvilla. Hajua tunnen nenälläni. Pielelläni aistin maua, eli erotan toisistaan farwaan, happamen ja imelän maun. Sormin tunnustelen esineitä, erottaen kovan pehmeästä, kiinteän vetelästä, kylmän lämpimästä, jileän karkeasta.

Shmisen wiifi ulkonaista aistinta ovat: näköaisti, kuuloaisti, hajuaisti, mauaisti ja tuntoaisti.

Vuorokauden osat.

Päivä, yö, aamu, ilta, puolipäivä, keskiyö.

— Päivä ja yö yhteensä on vuorokausi.

Pitkät päivät työttöminä, yöt pitkät unettomina.

Päivät, viikot, kuukaudet ja vuodenaajat.

Viikossa on seitsemän päivää. Päivät ovat: sunnuntai, maanantai, tiistai, keskiviikko, torstai, perjantai, lauantai. Seitsemästä päivästä syntyy viikko, neljästä viikosta kuukausi, kahdestatoista kuukaudesta vuosi. Kuukausien nimet ovat: tammikuu, helmikuu, maaliskuu, huhtikuu, toukokuu, kesäkuu, heinäkuu, elokuu, syyskuu, lokakuu, marraskuu, joulukuu.

Vuodenaajat ovat: talvi, kevät, kesä, syys.

Mitä viikon päiviä tunnette? mitä kuukausia? mitä vuodenaikoja?

Talven merkit.

Talvipäivinä aurinko näyttäytyy vaan lyhyeksi ajaksi, eikä siitä paljon lämmintä lähde. Päivät ovat lyhyet, yöt pitkät. Maa peittyy lumeen, joet, järvet ja lammet menevät jäähän. Talvella usein pyryttelee, tuuli ajaa kokoon suuria lumikinoksia. Pakkaset ovat joskus niin kovia, että linnut lentäessään putoovat kuolleina maahan. Puut ja pensaat ovat lehdettöminä: ainoastaan männyt ja kuuset säilyttävät viheriäiset neulasensa. Eläimet piiloutuvat rotkoihin, luminietoksiin, maanalaisiin pesiinsä. Lintuja näkee vähän; enimmäkseen variksia ja naakkoja, sekä talitiaisia ja viersertäviä varpusia. Ihmiset pukeutuvat lämpimiin turkkeihin.

Talvikuukaudet ovat: joulukuu, tammikuu ja helmikuu.

Kesän merkit.

Kevään perästä seuraa lämmin kesä. Kesällä päivät ovat pitkät, yönät lyhyet; aurinko lämmittää niin kovaasti, että kivet ja hiekka kuumentuu. Puut peittyvät tiheään lehtiverhoon ja niityt viheriäiseen ruohoon; kaikkialla helottelee kirjavia kuffia. Kesällä kypsyvät marjat, hedelmät ja viljakasvit. Kesällä on maalla kiireisiä ja vaikeita töitä: heinäntekoa, elonkorjuuta.

Kesäkuukaudet ovat: kesäkuu, heinäkuu, elokuu.

Ukkonen metsässä.

Kun olin pieni, minut lähetettiin puolukoita poimimaan. Tulin metsään, ja poimittuani suuren tuokkosen täyteen olin jo lähtemässä kotiin. Mutta yhtäkkiä tuli aivan pimeä, rupesi satamaan ja jyrisemään. Minä pelästyin ja istuin suuren tammen alle. Salama välkähti niin kirkkaasti, että koski silmiin ja piti ne ummistaa. Ylhäällä pääni kohdalla jokin rätisi ja jyrisi; sitten tunsin kuin olisi minua lyöty päähän. Minä kaaduin istuviltani ja jäin maahan makamaan. Kun sitten toinnuin, tippui puista vesipisaroita, linnut lauloivat ja aurinko paistoi.

Suuri tammi oli katkennut ja siitä läksi savua. Minun ympärilläni oli katkenneita tammen oksia ja lastun sälöjä. Vaatteeni olivat läpimärkiä ja tarttuivat ruumiiseeni; päässä oli kuhmu ja vähä siihen koski. Minä löysin lakkini, otin tuokkoseni ja juoksin kotiin.

Kotona ei ollut ketään. Otin pöytälaatikosta leipää ja kiipesin uunille nukkumaan. Herättyäni näin, että puolukkanani olivat pantu marjapuuron pöydälle ja ihmiset olivat syömään rupeamassa. Minä huusin:

— Älkääs te ilman minua syökö!

He sanoivat:

— Mitäs nukut? Tule pian syömään.

Aurinko ja wesifaari.

Wesifaari koreili sateen jälkeen taiivaan kannella. Kaikki katjesivat sitä ihastuksella ja sanoivat kauniiksi. Wesifaari kuunteli tätä puhetta, rupefi ferskailemaan ja wäittäämään itseänsä aurinkoafin kauniimmaksi.

Aurinko kuuli sen ja sanoi:

— Tokko tietänet, poloinen, että wesifaari syntyy auringosta.

Mutta wesifaari waan nauroi ja ylwästeli yhä. Aurinko närkästy ja meni pilveen, — samassa oli wesifaarin häwinnyt.

Kaiku.

Kaupunkilainen pikku Heikki ei tietänyt olle-
lenkaan mitä kaiku merkitsee. Kerran hän oli
maalla puutarhassa ja alkoi huutaa: „hoi! hoi!“
Samassa hän kuuli puistikon takaa jonkun vas-
taavan aivan samalla huudolla. Kummastuneena
Heikki kysyi kovalla äänellä: „kuka sinä olet?“
Siihen vastasi tuntematon ääni: „kuka sinä olet?“
Heikkiä se harmitti. Hän huusi taas: „olet aika
pöllö!“ — „Pöllö!“ tuli sieltä vastaukseksi. Nyt
Heikki peräti pahastui ja alkoi haukkua sitä nä-
kymätöntä olentoa. Kaiku lähetti tarkkaan ta-
kasin kaikki haukkumasanat. Heikki meni hake-
maan sitä kelvotonta poikaa, mutta hakeminen
oli turhaa — ei ollut ketään.

Juostua puutarhan ja puistikon kaikki paikat
Heikki meni äitinsä luo valittamaan, että joku
ilkiö oli puutarhaan piiloutunut häntä haukkuak-
seen. Heikki kertoi tapauksen.

— Nytpä jouduit kiinni, Heikki, — sanoi
äiti, — sinä olet kuullut vaan mitä itse olet
huutanut. Samoin kuin kirkkaassa vedessä näet
omat kasvosi, samoin kaikui äsken vastaasi oma
äänesi puistikosta. Jos olisit huutanut jonkun
ystävällisen sanan, niin olisit ystävällisen vas-
tauksenkin saanut. Aina käy niin elämässä. Ja
niin sanoo sananlasku: sen metsä kajahtaa, mitä
sille huutaa.

Syſſyn merſit.

Läheſtſy ſyſſy. Päiwät alkawat lyhetä ja yöt pidetä. Aurinko ei lämmitä kuin wäſä waan. Taiwas on pilwisſä, ſataa tihuuttaa. Linnut lentäwät lämpimiin maihin, kärpäſet ja muut hyönteiſet häwiäwät. Puiden lehdet alkawat kellastua ja putoowat maahan, ruoho laſastuu. Työt pelloilla päättywät, wiljat wiedään riikkiin. Puutarhoiſſa forjataan hedelmiä.

Syſſykuukaudet owat: ſyſſykuu, loſakuu, marraskuu.

Mennyt keſä.

Myrskſy pilwiä pyörittää
Meri hyrskſy wöryttää
Sade ryöpynä tulwailee
Metſä märkänä ulwoilee
Keſälintuſet keräänty
Etelämmäſſi etäänty
Lehti lähtewi tuomeſta
Suwi lämpönen Suomeſta

Enſimäinen wako.

Paavo paitahihaſillaan
Kesannolle kerkeſi.
Siellä kynti vanha vaari.
Paavo ſille puhuvi:

„Lienet vaari väsyksissä;
 Jospa tästä koittaisin
 Osannenکو ehkä vähä
 Kyntää maata minäkin“.

„Koita vaan, kun mieli tekee,
 Vastas vaari hyvillään,
 „Opittiinhan Isämeitä,
 Mikset oppis kyntämään“.

Pani Paavon sahran kurkeen,
 Neuvoi ohjat ottamaan.
 Ruuna läksi rivakasti
 Pitkin vanhaa vakoaan.

Mutta nuoren yrittäjän
 Sydän lyöpi sykähtäin.
 Pystyss' auraa pysyttäen
 Kulkee hän ja miettii näin:

„Kynnän koko saran umpeen
 Kyllä mulla voimaa on.
 Sitte vaari vakkasestaan
 Jyvät kylvää peltohon.

„Keväällä kun lumi sulaa
 Oras nousee unestaan
 Pouta saa sen tähköpäälle
 Keltasena kellumaan.

„Kultamereksi käy pelto
Sinikukkain keralla,
Tuuli sitä tuudittaapi
Laine ajaa lainetta.

„Väki saapuu viljamaalle
Sirpin liekit leimahtaa
Mepä vaarin vankkureilla
Elot aumaan ajetaan“.

Paavon kyntäessä vaari
Katsoo häntä takoa,
Tarkastellen, ihastellen
Pojan syvää vakoa.

Kevään merkit.

Maaliskuussa ovat päivät jo pidentyneet jofseentfin yhtä pitkiksi kuin ovat yön, ja loppupuolella tätä kuuta ne ovat sitä pitemmätfin. Päivät yhä pitenewät ja yön lyhenewät Suhannukseen mennessä, joka on kesäkuussa. Aurinko nousee maaliskuun päihinä jo aika korkealle ja alkaa yhä enemmän lämmittää, kunnes lumi ja jää sulawat, joet aukeawat ja tulwivat yli äyräittänsä. Pienikin joki saattaa nousta niin, että peittää niityt, — että pensaat ja puut seisovat wedsessä. Riityillä ja pelloilla, metsissä ja puutarhoissa näyttäytyy ruoho, ja alkaa ilmestyä ensimmäisiä kukkia: sini- ja walfornuokkoja, lehmän-

kieloja, woikuffia. Linnut parvittain saapuvat laukaijista, lämpimistä maista; ilmestyy hyönteisiä: mehiläisiä, ampiaisia, kärpäsiä, perhosia, muurahaisia, kowafuoriaisia. — Elukat ajetaan laitumelle. Alkavat kewaniset peltothyöt: tuossa jo näkyy kyntäjä wiiltelemässä auroinensa pellon märkää maata. Siinä on äestäjäkin kynnettyä maata hienontamassa; ja keskellä jarkaa astelee wakkaa fantawa mies, kylväen siewiwljaa: kauraa ja ohraa.

Kewätluukaudet ovat: maaliskuu, huhtikuu ja toukokuu.

Kukko ja kotka.

Kaksi kukkoa tappeli tunkiolla. Toinen oli vahvempi, — se voitti toisen ja ajoi tunkiolta pois. Kanat kokoontuivat kukon ympärille ja alkoivat sitä ylistellä. Mutta kukko tahtoi, että naapuripihaankin leviäisi tieto hänen voimastaan ja kunniastaan. Lensi liiterin katolle, räpytteli siipiään ja lauloi kovalla äänellä:

— „Katsokaa minua: minä olen antanut selkään sille toiselle. Ei koko maailmassa löydy niin voimakasta kukkoa kuin minä“.

Tuskin oli hän saanut laulunsa loppuun, kuin kotka iski alas pilvistä, heitti kukon maahan, otti kynsiinsä ja vei pesäänsä.

Neljä toivomusta.

I.

Oli talvi. Riehuttuaan mäenlaskussa ja luistin-
jäällä, tuli Mikko isän luo ja sanoi: „Voi, kuinka talvi
sentään on hauska. Tahtoisin että aina olisi talvi“.
Isä kirjotti Mikon sanat muistikirjaansa.

II.

Tuli kevät. Suoksenneltuaan niityillä, ajeltuaan
kirjavia perhosia, tuli Mikko isänsä luo ja sanoi: „Kuinka
se kevät sentään on hauskaa. Tahtoisin että aina olisi
kevät“. Isä kirjotti muistiin pojan toivomuksen.

III.

Tuli kesä. Mikko läksi isänsä kanssa heinäan. Po-
jan oli kovin hauskaa ja iloista: hän kalasti, poimi mar-
joja, heitti kuperkeikkaa heinikossa, ja illalla sanoi isälle:
„Tahtoisin ettei kesä milloinkaan loppuisi“. Isä merkit-
si nämäkin sanat muistikirjaansa.

IV.

Tuli syksy. Puntarhasja koottiin hedelmiä, punasia
omenoita ja keltasia puuperunoita. Mikko oli haltioissaan
ja sanoi isälle: „Syksy on kaikkein hauskin vuodenaika“.
Isä veti esille muistikirjansa ja luki Mikolle mitä hän
oli sanonut talvesta, kevästä, kesästä ja syksystä.

Orava.

Lumi on sulanut, kevät tullut, synkkä metsä herännyt ja pukeutunut viheriäisiin lehtiin. Heleät, iloiset lintujen laulut jo kajahtelevat. Satoja pesiä siinä jo rakennetaan. Ja niin alkaa oravakin vihdoin pesäänsä valmistaa. Se katsoo itsellensä korkean, tuuhean puun, ja kanneskelee sen latvaan kuivia risuja, lehtiä ja talventakaisia ruohon korsia. Tupansa se rakentaa niin, ettei sinne tuuli eikä sade pääse. Ja sisustaa sen kuivilla sammaleilla, että poikasille tulee lämmin olla. Kun oravan perhe on täysilukuinen, on siinä puoli tusinaa pienen pientä sokeata oravaa. Kuluu kahdeksan päivää. Pienokaisten silmät aukenevat, ruumiit peittyvät karvoihin. Kun kuluu vielä viikko, ovat oravat kasvaneet suuremmiksi, vahvistuneet ja tirkistelevät jo pesästä ulos. Heidän ruskea karvansa kiiltää, silmät vilkkuvat iloisesti.

Kisja ja kisjanpojat.

Meillä oli vanha, harmaa kisja. Olimme kaiikki siihen kiintyneet. Kun panimme maata tuli se luoffemme, hieroutui meihin ja ajettautui nuffumaan vuoteen jalkapuolelle. Silloin kuin se vielä oli nuorena, leikittelimme me sen kanssa. Se oli niin hyvä, se meidän kisjamme.

Kerran herätessäni kuului wikinää owen takaa, hyppäsin heti wuoteeltani katsomaan ja näin siellä kissanpoikia. Kissa nuoli niitä, imetti niitä ja hyrräsi lempästi. Sloitfin tästä niin, etten moneen päivään lähnyt ulkona, katselin waan kuinka kissa poikiensa kanssa puuhasi.

Mutta Miina täti tuli kerran luoksemme ja sanoi: „woi, woi, mikä läjä kissanpoikia! häwittää ne pois!“ Mitä oli samaa mieltä ja käski meidän heittämään kissanpojat pellolle. Me heitimme ne ojaan.

Illalla pikku Mari-sisko sanoi hiljaa minulle: „Menään katsomaan mitä kissanpojat ojasja tekewät“.

Me menimme.

Kissanpojat tuntuivat nautuwan jossain ruohikosja, mutta ei niitä näkynyt. Mari ei malttanut olla ryömi-mättä ojaan ja minä ryömin perässä.

Eöysimme ne rautat jotteutuneina märtiin nokkosiin, jokeina, wiluifina, wapijewina, erillään toifistaan, turwallaan maasja.

Meidän käwi niitä kowin jäälifsi. Muistelimme kissaakin, joka tuleksi pihalla surfeasti walittaen.

Me kotosimme kissanpojat helmoihimme ja juosta liwistimme kotiin. Mikomuksemme oli pistää poikafet aitan alle ja tuoda kissa heidän luokseja. Tapasimme kissan pihalla ja näytimme sille mitä helmoisjamme oli. Kissa ilostui, hyöri ympärillämme eikä tahtonut meistä erota. Sen filmät paloiwat, itäänkuin se olisi tahtonut puhua jotakin.

Mitä tuli samasja tuwasta.

„Mitä warten olette ne takasin tuoneet?“

Mutta nähtyään onnettomat fissanpojat ja ison fissan
 palavat silmät, hän sanoi:

„Oskoon menneeksi, wiefää tupaan“.

Lintu ja lapset.

Lapset: Hei, jo saatiin satimeen
 Kultasirkku soma!
 Nytpä iän ikuiseen
 Olet meidän oma.

Lintu: Luodut ovat lentämään
 Linnut laulavaiset!
 Päästäkää, oi päästäkää,
 Armaat lapsukaiset:

Lapset: Elä pelkää turhia,
 Meihin totut pian,
 Maitoa saat maistella,
 Vehnää, sokuria.

Lintu: Eipä kelpaa, ystäväin,
 Maito maistellani.
 Sääski on mun syötäväin,
 Rikka ruokanani.

Lapset: Miten käy sun talvella,
Pohjan pakkasessa?
Meillä saisit nukkua
Pumpul' vakkasessa.

Lintu: Talven tullen iloisaan
Etelähän lennän.
Vaikea kuin vankilaan
Häkkihin on mennä.

Lapset: Emme surra antaiskaan
Oisit kumppanimme,
Joka päivä uudestaan
Leikit keksisimme.

Lintu: Leikeissänne taittaisin
Jalat hienokaiset,
Sikin sokin sekasin
Menis untuvaiset.
Linnulle ei sovi nuo
Leikit moninaiset;
Varman kuoleman ne tuo,
Armaat lapsukaiset.

Lapset: Silloin lapset päättivät:
Annetaan sen mennä!
Avaa siipes keveät,
Vapauteen lennä!

A

A

A

A

D

D

F

F

F

F

G

G

H

H

H

I

I

I

J

J

K

K

K

L

L

L

M

M

e	d	d	a	a	a	a
h	h	g	g	e	e	e
k	j	j	i	i	i	h
m	m	l	l	l	k	k

M

N

N

N

O

O

O

P

P

R

R

S

S

S

T

T

T

U

U

U

V

V

Y

Y

Ä

Ä

Ö

Ö

o

o

o

n

n

n

m

s

s

s

r

r

p

p

v

u

u

u

t

t

t

ö

ö

ä

ä

y

y

v

၁	၂	၃	၄
၅	၆	၇	၈
၉	၁၀	၁၁	၁၂
၁၃	၁၄	၁၅	၁၆
၁၇	၁၈	၁၉	၂၀
၂၁	၂၂	၂၃	၂၄
၂၅	၂၆	၂၇	၂၈

f	f	i	i	i	m
h	i	i	i	i	m
e	e	e	e	g	h
v	v	v	v	y	e

Q

R

S

T

U

V

W

X

Y

Z

A

B

C

D

E

F

G

H

I

J

K

L

M

N

O

P

Q

R

u	m	s	o
u	n	s	o
ü	n	s	o
ü	n	i	n
h	t	i	n
h	t	p	n
m	t	p	m

HEIKKI REENPÄÄN
KIRJASTO

Kaunotinjalli-
seus /
Järnrefelt
KANSALLISKIRJASTO
kotelo

KANSALLISKIRJASTO

Otavan lukukirjasarja.

Tämä lukukirjasarja, josta kolme osaa jo on ilmestynyt on saavuttanut suurta suosiota ja on laajalti otettu käytäntöön. Sarja on syntynyt yhteistoiminnan kautta, johon ovat ottaneet osaa seuraavat henkilöt, pätevimpiä kukin alallaan: semin. johtaja, tohtori **Mikael Johnsson**, kansakoulunopettaja **A. Kohonen**, semin. johtaja **K. Raitio** ja professori **E. N. Setälä**.

Ensimmäisen osan aineena on **koti**, sen luonto, mutta ennen kaikkea isä ja äiti, siskot ja leikkiverit, näiden keskinäiset suhteet ja velvollisuudet sekä lopullisesti heidän kaikkien elämänsä suojana taivaallinen Isä, päämääränä iankaikkinen koti. Toisen osan keskuksena taas on kodin ohessa se elämänpiiri, joka lähinnä ympäröi kotia: toverit, koulu, kotiseutu, siis **kotipiri**, joka samalla viittaa laajempaan isänmaahan ja myös taivaalliseen kotimaahan. Viimeisen osan tehtävänä vihdoin on antaa pienoiskuva entis- ja nykyajan **Suomesta**, semmoisena kuin tämä kuva esiintyy kirjailijaimme teoksissa ja etenkin runoilijaimme laulussa, sekä samalla Suomen runoilijain sanoilla viitata ihmiselämän yleisiin puoliin. Tämän mukaan sisältää siis sarja seuraavat osat:

Kodin kirja, Alkeislukukirja

Kansa-, kierto- ja valmistavia kouluja varten.
Toinen, lisätty painos. 80 kuvaa. Sid. 1: 10.

Alkeislukukirja on tarkoitettu seuraamaan välittömästi aapista ja käytettäväksi kahtena ensimmäisenä kouluvuonna. Lapsille 7-9 vuoden välillä.

Kotipiirin kirja, Kansakoulun Lukukirja I

Ylemmän kansakoulun ensimmäistä ja toista lukuvuotta varten.
Toinen painos. 73 kuvaa. 260 siv. Sid. 1: 45.

Sisällys on valittu niin, että se vastaa yhdeksän- ja kymmenvuotisen lapsen kehityskantaa ja ajatuspiiriä sekä liittyy siihen opetukseen, minkä lapsi tällä iällä saapi.

Suomen kirja, Kansakoulun lukukirja II

Ylemmän kansakoulun kolmatta ja neljättä lukuvuotta varten.

Valaistu jäljennöksillä muutamista kuvapatsaista ja muista taideteoksista sekä useilla kirjailijain muotokuvilla. Sid. 1: 10.

Toimittajat ovat lähteneet siitä edellytyksestä, että »Mamme kirjaa» edelleen kansakouluissa käytettäisiin. Mutta Topelius on kuitenkin vain *yksi* kirjallisuutemme edustaja, ja hänen kirjansa on suomalaisen nuorison luettavana ainoastaan *käitännöksenä* eikä alkuperäisenä. Varsinainen suomalainen kaunokirjallisuutemme jäisi siis koulun ulkopuolelle, jos ainoastaan tätä kirjaa käytettäisiin. — Lopuksi seuraa kirjailijain muotokuvilla valaistu *katsaus Suomen kirjallisuuteen* — ei kirjoitettuna kuivan luettelon tapaan, vaan pitämällä silmällä kirjallisuutemme tärkeimpiä ilmiöitä.

Äidinkielen oppikirja kansakouluja varten kirjoittanut E. N. Setälä.

Kolmas, tarkastettu painos. Sid. 90 p.

Professori Setälän teoksen tarkoituksena on alintakin opetusta varten esittää kieleemme rakennetta sillä tavoin, että esitys vastaisi nykyajan tieteellistä käsitystä tai ei ainakaan olisi ristiriidassa sen kanssa. Samalla on pääpyrintönä pidetty kielipillisten käsitteiden luvun supistamista siihen vähimpään määrään, mikä oppilaille todella on tarpeellinen, ja kielellisten tosiasian esittämistä elävästä kielestä lähtien, jotta vältettäisiin äidinkielen opinon muuttuminen kuolettavaksi kirjainopiksi ja hengettömäksi, säännöistä ja määrityksestä kokoonpannuksi luurangoksi.

Kirja on saavuttanut suurta suosiota, ja yleisesti on tunnustettu sen jo vaikuttaneen uudistavasti kansakoulun äidinkielenopetukseen missä sitä on käytetty.

Hinta 1: 25.